

ISSN 1302-3519

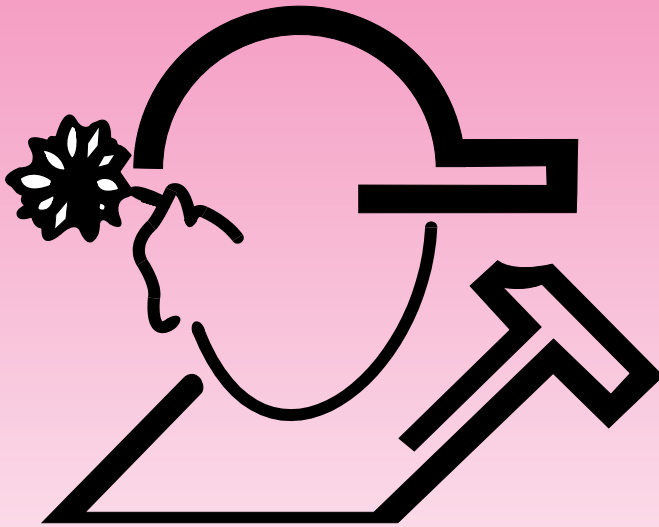
ÇALIŞMA ORTAMI

İki Ayda Bir Çıkar / Sayı : 124

Eylül - Ekim 2012

İŞÇİ SAĞLIĞI
İŞ GÜVENLİĞİ
ERGONOMİ
İŞ HİJYENİ
ÇEVRE
TOPLUM ÖRGÜTÇÜLÜĞÜ
ÇOCUK EMEĞİ
KADIN
SOSYAL POLİTİKA
NÜFUS
SOSYAL HEKİMLİK

- Göz Göre Göre Kullanılan Çocuk Emeği
 - Karıncalar MESAİDE
- Fındık Tarımında Çocuk Emeği Konusunda İyi Uygulama Örneği
(Özer Akbaşlı ile Söyleşi)
- Türkiye'nin İş Sağlığı Güvenliği'nde Çağdaşlık Karnesi 2012
 - Tuna Mergin'le Söyleşiler - 3
Adın Tuna Olsun
 - Yaşam Hattı'na Nasıl Bağlanmalı?
 - Genç Kuşakların Eğitimi Sorunu
 - El Salla
- Yeni Yayınımız: Beyin Gücü Mezarlığı Türkiye
 - İki Dakika Düşün: Tehlikeyi Tanıyalım :
Çelik Konstrüksiyonun Forklift Ve Vinç Yardımı Ile Montajı

*Çalışan Çocuklara "Vefa Borcu"nuzu
Ödemek İster misiniz?*

www.fisek.org.tr

*Fisek Enstitüsü'nün 30. Yılı
Çalışma Ortamı'nın 20. Yılı*

Göz Göre Göre Kullanılan Çocuk Emeği

Feyza Cengiz MARAŞLIOĞLU*

Çocuk emeği her yerde! Aile içinde, çalışma yaşamında, sokakta, markette, pazarda, yediğimiz meyvede, bastığımız halıda, yemek yediğimiz bir restoranda, yüzümüzü sildiğimiz havluda, daha bunun gibi sayabileceğimiz bir çok toplumsal, ekonomik ve kültürel ortamda, "okuması, oyun oynaması gerektiği yıllarda" çalışan binlerce çocuğun emeği var. Çocuk emeği, her alanda genişlerken çocuklara verilen önem gittikçe azalmakta. Bu acı durumu devletlerin yapmış oldukları düzenlemelerden anlayabiliriz. Sadece kendi ülkemizde değil, tüm dünyada çocuk işçiliği, dev bir sorun olarak hala gündemde. Hatta göz göre göre pek çok ülkede bu olgu, kabul görmüş durumda.

Amerika Birleşik Devletleri Çalışma Bakanlığı tarım işçiliğinde kullanılan çocukların tehlikeli işlerde çalıştırılmasının engellenmesine yönelik bir Yönerge hazırlığına koyuldu. Yönergeye göre, 18 yaşın altındaki çocukların tahıl ambarlarında, ağıllarda ve besi alanlarında çalıştırılmayacaklar. Ayrıca Yönerge, 16 yaşın altındaki çocukların, traktör gibi motorlu ekipmanları kullanmalarını da yasaklıyor. Yaralanma ve zehirli böcek ilaçlarından dolayı boğulma gibi nedenler, tarımda çalışan çocukları bekleyen riskler arasında yer almaktadır. Aile işçisi olarak tarımda çalışan çocuklar ise öneride kapsam dışı bırakılmaktadır.

ABD Çalışma Bakanlığı bir yılı aşkın süredir bu öneri üzerinde çalışıyor. İşçi sözcüleri aile işçisi olarak çalıştırılan çocukların, bu durumun dışında değerlendirilmesine karşı çıkıyorlar. Cumhuriyetçiler de küçük tarım alanlarında çalışan çocuk işçilerin gözardı edildiği görüşündeler. Uygulanabilirliğinin olamayacağını düşündükleri bu projeyi siyasi bir hedef haline getirdiler.

Çocuk hakları savunucuları, altı çizilmesi gereken önemli saptamalarda bulundular. Bu saptamalar arasında en dikkat çekici konulardan biri ise 2010 yılı içerisinde 12 si tarım işçisi olan 16 yaşın altındaki 16 çocuğun iş kazalarından öldüğü gerçeğiydi.

Çocuk İşçiliği Koalisyonu koordinatörü Reid Maki ise, Çalışma Bakanlığının bu ani kararını geri çekmesi durumunda, çocuk işçiliği ölümlerinin önlenemesinde geç kalınabileceğini açıkladı. Açıklamasının devamında Yönergeye karşı çok şiddetli bir öfkenin olduğunu ve bunun seçim yılı olan bu yıla denk getirilmesinin çocukların istismarı olarak görülebileceğini sözlerine ekledi. Bir çok tutucu siyasetçinin de bu konu üzerinde durmayacağını düşündüğünü belirtti. Tarımda çalışan çocukların öteki sektörlerle oranla dört kat daha fazla ölme riskiyle karşılaşma olasılığı olduğunu vurguladı. Asıl amacın çocukların korunması te-

meline dayanması gerektiğini belirtti. Yönergenin, ABD'nin Kansas ve Montana gibi kırsal bölgelerinde dikkate alınmadığını sözlerine ekledi. Bu bölgelerdeki ailelerin çocuklarına ağır aletler kullanılarak günlük işler yaptırdığı açıklandı.

Senatör Jerry Moran, bu şekilde olacak bir düzenlemenin, yaşam biçimini tehdit edici nitelikte olacağını belirtti. Yaptığı bir basın toplantısındaki verdiği demeçte bu düzenlemelerde sağduyu eksikliği olduğunu belirtti.

(Kaynak; http://www.crin.org/email/crinmail_detail_popup.asp?crinmailID=4215#US)

* Fişek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim ve Eylem Merkezi Vakfı Gönüllüsü

Kaynak; http://www.crin.org/email/crinmail_detail_popup.asp?crinmailID=4190#dw

ABD Çalışma Bakanlığı, karşıt görüş sözcülerini yatıştırmak amacıyla düzenlemelerde yenilikler yapacakları sözünü verdi. Bu açıklama Amerikan Tarım Bürosu Federasyonu ile öteki karşıt grupları sakinleştirmede. Demokratlar da düzenlemeler konusundaki geri çekilmenin olumlu bir sonuç olduğu açıklamasında bulundular. Ajans, çocuk işçi kazaların azaltılmasına yönelik geliştirici nitelikli bir eğitim programı hazırlanacağı açıklamasını yaptı. Bu eğitim programının, kırsal bölge hissedarları, Tarım Bürosu, Ulusal Çiftçiler Birliği'nin de bulunduğu bir komite tarafından hazırlanması gerektiği belirtildi.

ABD hükümetinin verilerine göre, ABD'de, 18 yaş altındaki 300.000 den fazla çocuk tarım işçiliğinde çalıştırılıyor.

Uluslararası Çalışma Örgütü(ILO), Hindistan'da 5 ile 14 yaş arası çalışan çocuk sayısının 12.6 milyon olduğunu açıkladı. Bu sayının yüzde yirmisinin evde çalışanlardan oluştuğunu belirtti. Başka örgütlere göre bu sayının 45 milyonun da üstünde bir rakam olduğu görüşünde. UNICEF Hindistan'daki çocuk işçiliğinin dünyadaki öteki ülkelere göre çok fazla olduğunu açıkladı.

Hindistan'da, çalıştırılmak istenen bu çocuklar ya aileleri tarafından ya iş bulma ajansları tarafından satılmakta, ya da kaçırılarak zorla çalıştırılmaktadır. Çocukların hemen hepsi ülkenin yoksul bölgelerinden gelen çocuklardır. Yoksul aileler, gelir sağlamak için çocuklarını satmaktadır. Aileleri tarafından çalıştırılan çocuklar üretimde, ev hizmetlerinde ve seks ticareti içinde tutulmaktadır. Hindistan 2011 yılı suç istatistiklerine göre ülkede 32.000'den fazla çocuk kayıptır.

Hint hukuku ise, yerleşmiş hale gelen bu durum karşısında sınırlı düzeyde korumacı uygulamalar içermektedir. Hükümet tarafından sözlü olarak reddedilmesine karşın, çocuk hukukuna yönelik düzenlemeler yıllardır hazırlık düzeyindedir. Kolayca bulunabilen ve ucuz iş gücü olan

çocuk işçiliğine hükümetin de göz yumduğu düşünülmektedir. Çocuk işçiliğine karşı mücadele eden gönüllü kuruluşlar bile, çocuk işçiliğine yönelik beklentilerin büyüklüğünün vurgusunu yapıyor. Ama bir yerlerden başlamak gerektiğini de savunuyor.

Yeni Delhi'deki çocuk hakları yetkilisi Raj Mangal Prasad, bu yasadışı ve çocuk haklarına aykırı çalıştırmalar konusunda hükümetin hiçbir baskı yapmadığını belirtti. Açıklamasının devamında ise insanların bir şeyleri görmesi için her şeyin çok açık olduğunu belirtti.

Avukat Ravi Kant mahkemelerin, ev içi çalışanlarına yönelik davalarda, az sayıda da olsa sert kararlar verdiğini açıkladı. Var olan durumun hukuk içinde ciddiye alınmadığını açıklarken insanların da hukuki yaptırımları dikkate almadığını belirtti. Ve son günlerde dünya kamuoyunu da harekete geçiren 13 yaşındaki kız çocuğunun yaşadıkları şöyle anlattı :

Hindistan çocuk sosyal yardım görevlileri ev hizmetinde çalışan 13 yaşındaki kız çocuğunu, kilitlendiği evden kurtardı. İşvereni tatile giderken onu evine kilitlemişti.

Evde kilitli halde bulunan kız çocuğuna bulunduğu dairedeki komşuları yardımda bulundu. Komşu, üst kat balkonunda ağlayan bir çocuk gördü. Kız çocuk 13 yaşındaydı.

Ev işlerinde çalıştırılmak için alınmıştı. Daire sahibi çift de Tayland'a tatile giderlerken kızı eve kilitlemişti. Komşunun çağırısı üzerine bir itfaiyeci kızı evden kurtardı.

Hindistan sosyal yardım görevlileri tarafından koruma altına alınan kız, amcası tarafından iş bulma ajansına satıldığını belirtti. Ajans aracılığıyla çalıştırılmak için getirildiği evde, yaptığı iş karşılığında hiçbir maaş almadığını, yemek için ise günde iki pide verildiğini anlattı. Fazladan yemek yeyip yemediğini belirlemek için de evde kapalı devre kamera sisteminin kurulu olduğunu açıkladı. Verilen işi yerine getirmemesi yada istenildiği gibi yapmaması durumunda ise ev sahipleri tarafından dövüldüğünü anlattı. Hindistanlı 13 yaşındaki bu küçük kız çocuğun yaşadığı durumun ortaya çıkarılması, çocuğun koruma altına alınması, ülkedeki öteki çocukların da umut ışığı oldu.

Hindistan'daki çalışan çocukların durumu yıllarca örtbas edildi. Tıpkı Türkiye'deki çocuk gelinler gibi. Para karşılığı küçücük kızlar babası, dedesi yaşındaki adamlarla evlendirildi. Ya da satıldı. Türkiye'de, kamuoyu ayağa kalktı. Peki, birşeyler yapıldı mı? Ders alındı mı? Göz yumanlar utandı mı? Yargı önüne çıkarılıp cezalandırıldı mı? "Evet" demeyi çok isterdik. Çocukların yaşamını karartan, yıllardır görmezden gelinen bir başka konu da enstest'tir. Kamuoyu çocuk gelinler şokunu yaşarken, hükümetin en son çıkardığı yargı paketinde enstest olgusunu örtbas edici hükümlerle, yeniden ayağa kalktı.

Sevil Arınan'ın, 7 Temmuz 2012 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'ndeki yazısını, sizlerle paylaşmak, "Ne yapabilirim?" derken, çaresiz, yapayalnız çocukları bir kez daha düşünmenizi, onların yardım isteyen çığlıklarını duymanızı istiyoruz.

Yargı paketindeki düzenleme ensteste seyirci kalan aile fertlerinin ceza almamasını öngörüyor

Yasa, 18'e kadar ensteste uğra diyor

'Çocuk gelinler kurban'

SEVİL ARINAN

ANKARA - Yargı paketindeki enstest suçuna ilişkin düzenleme uzmanlarca, anayasa, Çocuk Koruma Yasası ile uluslararası sözleşmelere aykırı bulundu. Düzenlemeye göre ensteste seyirci kalan aile fertlerinin cezalandırılmayacak olmasını sakıncalı bulan Ankara Barosu Çocuk Hakları Merkezi Başkanı Avukat Şahin Antakyalıoğlu, "Çocuk lehine yapıldığı söylenen bu düzenleme, yüksek yarar, yasa, sözleşme ve eşitlik ilkesine aykırı. Çocuk 18 yaşına gelene kadar 'Sen ensteste uğramaya devam et' gibi bir şey söyleniyor" dedi.

Düzenlemede çocuğun yüksek yararının göz ardı edildiğini ve anayasadaki diğer hükümlerle çeliştiğini kaydeden Antakyalıoğlu, BM'nin Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi, Avrupa Konseyi Cinsel İstismar ve Cinsel Sömürü Korunmasına Dair Sözleşmesi'ne de aykırı olduğunu söyledi. Antakyalıoğlu, "Çocuk lehine yapılacak bu düzenleme, eşitlik ilkesine de aykırıdır. Çocuk 18 yaşına veya kendini koruyabilecek düzeye gelene kadar 'Sen ensteste uğramaya devam et' gibi bir şey söyleniyor. Demek ki 'Sen çocuğu istismar etmeye devam et' denilecek. Aile içinde işlenen cinsel istismar, enstest, şiddet örtbas edilecek.

Anayasada yer alan 'Devlet her türlü istismardan korunur' hükmü de ihlal ediliyor. Yani devlet, 'Bilincine varana kadar, farkında olana kadar ensteste uğrayabilirsin' diyor" değerlendirmesini yaptı.

Cumhuriyet

7 Temmuz 2012 Cumartesi

Doğu ve Güneydoğu'dan Ege'ye gelen on binlerce mevsimlik işçi, kavurucu yaz güneşi altında ter döküyor

Aileleriyle birlikte çadırdaki yaşayan mevsimlik işçiler, tıpolu karıncalar gibi, kışın ayakta kalabilmek için yaz döneminde canla başla çalışıyor.

Karıncalar mesaide...

OZAN YAYMAN

SARUHANLI- Her yaz döneminde, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden Ege Bölgesi'ne olan mevsimlik işçi göçü bu yıl da dolu dizgin... Mardin, Şanlıurfa, Diyarbakır, Gaziantep gibi yerleşimlerden Ege Bölgesi'ndeki tarlalara çalışmak üzere gelen aileler, yine ovalarda. Manisa ve Aydın başta olmak üzere bölgedeki tarım arazilerinde şu an on binlerce mevsimlik işçi çapa salıyor, ürün topluyor...

Yaşadıkları yerleşimlerden aylar öncesinden yola çıkan çocuk, yaşlı kadın tüm aile bireyleri, ekmek parası için toprakla bütünleşmiş haldeler. Toprak üzerine kurdukları çadırlarda yatan, sabahın ilk ışıklarıyla ayağa kalkarak, tarlada çalışmaya başlayanların öyküsü, karıncalarınkinden farklı değil. Onlar da, kış aylarında ayakta kalabilmek, temel ihtiyaçlarını karşılayabilmek için yaz döneminde canla başla uğraş veriyorlar.

Manisa'nın tarım deposu niteliğindeki Saruhanlı ilçesinde yer alan tarlalardaki hareketlilik görülmeye değer. İlçede şimdi salatalık toplama dönemi. Ardından üzüm bağlarına gilecek. Çoğunluğu yurtdışına gönderilen salatalıklı toplamak için mevsimlik işçiler, alınterlerini toprağa bırakıyor. Saruhanlı'dan Salihli'ye dek 40 kilometrelik karayolunun her iki yanındaki tarlalarda, şu aralar yaklaşık 5 bin mevsimlik işçi ürün topluyor. Sayının ağustos ayındaki üzüm toplama dönemiyle birlikte 10 bine çıkacağı vurgulanıyor.

Saruhanlı'daki mevsimlik işçilerin tamamına yakını ilçenin Büyük Belen beldesinde konuşlanmış. Beldenin yerleşik nüfusu 3 bin. Ovalarında ise 5 bin işçi barınıyor. İşçiler hemen tüm ihtiyaçlarını beldeден karşıyor. Cuma günleri Büyük Belen'in pazarı. İşçilerin

gelmesiyle birlikte bölgenin pazarı esnafı da cuma gününü heyecanla bekliyor. Çünkü, 5 bin kişilik bir nüfusa mal satma olanağına kavuşuyor. Büyük Belen'in yerlisi ve bakkal dükkanı işleten Mustafa Akça, belde sakinlerinin mevsimlik işçilerin yolunu gözler hale geldiğini söylüyor: "İşçiler geldiği vakit biliyoruz ki, bölgemizin ekonomisi canlanma dönemine girdi. Ürün tarladan alınacak, üretici kazanacak. Ürün fabrikaya satılacak, fabrika işleyecek, yerleşik işçilere kazanç olanağı sağlanacak. Fabrikada işlenen ürün İstanbul'a, İzmir'e ve yurtdışına gönderilecek, araçlar kazanacak. Nakliyeciler kazanacak. Gelecek benim bakkal dükkanında, raftaki yerini alacak ben para kazanacağım. Şimdi tüm bunları düşündükten sonra, ne olduğu belirgin bir Kürt açılımı diyorlar ya, ben de diyorum ki, üretim açılımı lazım bu ülkeye, üretim..."

Mevsimlik işçiler an gün çok erken saatlerde başlıyor. Sabah saat 05.00 gibi çadırlarından çıkarak, tarlaya adım atıyorlar. Uğraşları, hava kararmaya dek sürüyor. Günlük yömiyeleri 40 ile 50 lira arasında değişiyor. Nisan ayının ortasından bu yana tarladalar. Toplayabildikleri ürün, arazinin ölçeğiyle sınırlı. Ertesi gün yenden boy veren salatalıklıların, dalında kalmaması için günde 14 saate varan sürelerle çalışıyorlar. Bir işçinin 4 ay kadar süren ürün toplama döneminde elde edeceği kazanç ortalama 5 ile 6 bin lira arasında değişiyor. Bu parayı Saruhanlı'dan sonra, Mersin'e seralara, Karadeniz'e fındık toplamaya da gitmeleri durumunda 10 bin lıranın biraz üzerine çıkarabiliyorlar. Elde ettikleri kazanç ise kış aylarında yaşadıkları şehire döndüklerinde kış çıkarmaları yapıyor.

Bazı aileler ise tarla kiralama yoluna gidiyor. Arazi sahibiyle yapılan anlaşmaya göre, toplanan ürünün kazancı yarı yarıya bölünüyor. Bu

yönteme başvuranlardan birisi de, Mardin'in Kızıltepe ilçesine bağlı Sürekli Köyü'nden ailesiyle birlikte Saruhanlı'ya gelen Erdoğdu Yavuz. Yavuz, 4 aile birleşerek 20 dönüm tarla kiraladıklarını ve toplamda 30 kişiyle her gün ürün topladıklarını anlatıyor. "Bizim köy 300 kişilik ama tarlalar bir kişiye ait. Boş olan araziler ise devletin kontrolünde. Yoksul köylüye, ekip biçecek alan ve olanak yok. Bizlere de, batı illerine gelerek, tarla kiralamak ve bu yolla ekip biçmek kalıyor" diyor. "Maymın arazilerin topraksız köylüye devredilmesini savunular var" sözüne verdiği yanıt ise umudu ve umutsuzluğu bir arada yansıtır nitelikte: "Hiç verilir mi beyim? Bak sen o maymınları da bize temizletmesinler. Temizlettikleri yetmezmiş gibi sonra giderler yine kişiye verirler yeni bir ağı yaratırlar. Ama keşke verseler de çocuk aylarca gurbette kalmamak. Yaşadığımız yerde ekip, biçsek..."

Cumhuriyet EGE

(27 Temmuz 2010 Salı)

Fındık Tarımında Çocuk Emeği Konusunda İyi Uygulama Örneği (Özer Akbaşlı* ile Söyleşi)

Çalışan çocuklar içerisinde en çileli olanları, mevsimlik işçi olarak tarımda çalışanlardır. Hele de kız çocukları. Prof.Dr. Bülent Gülçubuk, bu kesimin sorunlarını şöyle özetliyor:

Türkiye’de yaklaşık 1,2-1,5 milyonluk mevsimlik tarım işçisi nüfusunun en büyük sorunu, “eğitim, sağlık, sosyal güvence, ücret dü-şüklüğü, barınma ve yerleşim”dir.

Tarım, özellikle çocuklar açısından en tehlikeli çalışma alanlarındandır. Özellikle kız çocuklarının yükü ağırdır. Çalışan kızlar, çoğu kez tarımsal işgücünün görünmez bir parçasıdır ve özellikle dezavantajlı konumda yer alırlar. Çünkü tarımsal işleri yanı sıra ev işleriyle uğraşırlar. Çocukların çalışması açısından tarım, kayıt-dışı bir iş alanı ve sektör olup, çocukların iş güvenliği yoktur. Yaralanmaları ve hastalanmaları halinde ödeme alamazlar ve işverenlerin olumsuz davranışlarında ve çalıştırılma koşullarında, koruma talep edemezler. Güneş, aşırı sıcak, soğuk, rüzgar, toz, yetersiz ve güvenlik olmayan alet ve makineler, tehlikeli kimyasallar ile koruyucu donanım olmadan çalışma, ağır yük ve tehlikeli hayvanlar çocuklar için, erişkinlere oranla daha büyük tehlike oluşturur.

Mevsimlik olarak tarımda çalışanların bu kadar kalabalık ve bu ölçüde de ülke yüzeyinde yayılmış olması karşısında ellerinden tutan azdır. Bu konudaki ilk çalışmalardan biri, kaymakam olarak görevi sırasında Atıla Kantay tarafından Eskişehir-Alpu ve Ağrı-Taşlıçay ilçelerinde gerçekleştirilmiştir. Çocukların çadır-okullarda eğitimlerinin sürdürülmesi sağlanmıştır; mevsimlik işçilerin barınma koşulları geliştirilmiştir. Bu bize, mülki idarenin bu konuda kilit bir role sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu çileli kesim üzerinde yapılan, yüz güldürücü çalışmalardan biri de Giresun’da, Giresun Ziraat Odası’nın çabalarıyla ortaya konulmuştur. Giresun’a fındık toplamaya gelen mevsimlik tarım işçileri, zorunlu olarak çocuklarını da yanlarında getirmektedirler.

Fındık tarımı, gübreleme, ilaçlama, budama, temizleme, hasat ve kurutma aşamalarından geçer. Emek ister ve bu emeğin ancak %40’i bahçe sahiplerince, gerisi geçici ve gezici tarım işçilerince karşılanır.

Fındık, onuncu yılında üretime olanak veren bir bitkidir. 300 yıldır Karadeniz’de yetiştirilmektedir. Çıkış yeri Giresun’dur. Halen ülkemizde İstanbul boğazından Gürcis-

Giresun Ziraat Odası (GZO) Başkanı Özer Akbaşlı, fındık tarımında çocukların işçi olarak çalıştırılmalarını önlemek amacıyla Türkiye’de ilk kez ‘Gülen Çocuk’ adıyla proje hazırlayarak, uygulamaya koyduklarını söyledi.

tan sınırına kadar, 14 il, 129 ilçe, 500’e yakın köyde ve 700.000 hektar alanda ortalama 650.000 ton fındık üretimi yapılmaktadır. *

Kendisi de bir üretici olan Giresun Ziraat Odası Başkanı Özer Akbaşlı’nın önderliğinde, Keşap Fındık Üreticileri Birliği’nin 75 aktif fındık üreticisi, birlikte çok önemli bir karar veriyorlar : Çocuk çalıştırmamayı kararlaştırıyorlar. Bu kararda, çocuk işçiliğinin önlenmesi ile ilgili kamuoyu duyarlılık artırma çalışmalarının önemli bir etkisi oluyor. Çocuklar gül-

sün istiyorlar. Onun için projelerinin adına “Gülen Çocuk” diyorlar. (Bakınız : www.gulencocuk.biz) Biliyorlar ki, yalnızca yasaklamalarla bu iş gerçekleşemez. Onun için mevsimlik tarım işçilerinin çocuklarının çeşitli etkinliklerle başka yöne yönlendirme çabasına giriyorlar. Bu çabalarında Giresun ve Alaplı Ziraat Odalarını, Noor Fındık firması ile Sözeroğlu Fındık firmasını yanlarında buluyorlar ve büyük destek görüyorlar.

‘Çocuklar geleceğimize’, sloganıyla hazırlanan ‘Gülen Çocuk’ projesiyle çiftçinin ve gezici tarım işçilerinin çocuklarını belli bir ücret karşılığında fındık tarımından uzak tutmayı amaçladıklarını dile getiren Akbaşlı, Türkiye’de hiçbir tarım ürününde bu tür bir projenin olmadığına işaret ediyor. Giresun

Ziraat Odası Başkanı Akbaşlı, çocukların bahçelerden uzak tutulması, fındık tarımında çocuk emeğinin olmaması için, hem üreticilerin ve hem de çocukların eğitilmesi gerektiğini vurguladı. Yapılan çalışmalarda, özellikle ilimizdeki 13 ilçemizde 100 bin üreticimize gerek yasaların, anayasaların, Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası anlaşmaların metinlerini anlatıp öğretilmektedir. Bu çerçevede 3.000 broşür dağıtılmıştır. Üretici çiftçilerimize, çocuk işçiliği konusunda, basın demeçleri, radyo ve televizyon programları ile ulaşılmaktadır. Ağustos ayında başlayacak olan, fındık toplama döneminde, fındık üreticisi çiftçilerin, hasat zamanı bahçeleri ziyaret edilerek çocuk çalıştırmadıklarının yerinde saptanması, kendilerinin pazara götürdükleri fındıklarıyla satış esnasında gurur duymalarının sağlanması planlanmaktadır.

* Giresun Ziraat Odası Başkanı - Giresun Chamber Of Agriculture President Of The Board
Ulusal Fındık Konseyi Yönetim Kurulu Üyesi - National Hazelnut Council Board Member

Çiftçilerimiz göğüslerini gere gere 'Bizim ürünlerimizde çocuk emeği yoktur' demelidirler. Hatta her biri bahçelerine "BİZİM BAHÇEDE ÇOCUKLAR ÇALIŞMIYOR" yazılı pankart asmalıdır.

Fındık tarımından uzak tutulan çocukların da üzerine eğilmeli ve boş zamanları değerlendirilmelidir. Onları için, eğitim yanında, çeşitli sosyal ve sportif etkinlikler, izcilik, tiyatro, sinema, yüzme, kültür, yabancı dil eğitimi ve sosyal gezi gibi genel kültür dersleri, tatil kitapları okuma seansları planlanmaktadır. Bunun yanında

- ▲ Toplumsal farkındalığın artırılması,
- ▲ Ailelerin bilinçlendirilmesi,
- ▲ Aile bireylerine mesleki beceri kazandırma eğitimleri verilerek yeni istihdam olanaklarının sağlanması hedeflenmektedir.

Bugüne değin yapılanlar şöyle sıralanabilir :

- ▲ Basın toplantıları
- ▲ Gazete, radyo, televizyon ilanları
- ▲ Çiftçiler toplantıları
- ▲ Broşür dağıtımı
- ▲ 3G izcilik kampı
- ▲ Proje yarışması.

GZO, Türkiye çapında bir proje yarışması açmış ve başarılı projelerin uygulanmasını sağlama sözü vermiş.

Yarışmaya, 15 proje katılmış. Bunlar arasında 'Yeşil Altın' projesiyle Ali Sözer, 'Minik Fındıklar Eğitimde' projesiyle Oya Ocak, seçildi. 'Yine Yeşillendi Çocuk Umutları' projesiyle Fazilet Ertaş başarılı bulunmuş.

Özer Akbaşlı'ya eğitim sistemimizin bu çocukları kucaklayacak enerjiye sahip olup olmadığı konusundaki düşüncelerini soruyoruz :

"Ne yazık ki, eğitim sistemi yeterli değil. Bugünkü eğitim sistemi, çocuklarımızı kucaklamaya, onların geleceklerini yönlendirmelerine elverişli değil. Çocukların şu an, eğitimden anladıkları tek ama tek şey, sınav. Kısaca rezil bir durumdayız. Sınav hedefli bir eğitim. Aslında eğitim demek gerek. Bu iş bir sektör oluşturmuş. Eğitim ekonomisinin kurbanları dersek daha doğru olur. Yazık. Bugün fındığın, çayın, pamuğun nerede yetiştirildiğini bilmiyor çocuklar. Çünkü bunun önemi yok. Yazık ve bir daha yazık."

"Türkiye'de mevsimlik tarım işçilerinden yararlanan bir çok bölge ve çiftçi var. Ama sizin yaptığınız gibi örnek çalışmalara pek rastlamıyoruz. Sizin farklılığınız nedendir?" sorumuza şöyle yanıt veriyorlar :

"İyi tarım ve globalgap tarım tekniklerine uygun fındık tarımı yapıyoruz. Butik bir birliğiz. Eğitim, teknik, sosyal bir

çok alanda çalışmalar yürütüyoruz. Dünya tarımını yakından izliyoruz. Üniversitelerle içiçeyiz. Yurt dışı kongrelerini de izlemeye çalışıyoruz. Sürekli bir yenilik ve değişim içindeyiz. Herkes yürüyorsa, biz koşmak istiyoruz. İzlediğimiz toplantılardaki "çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılması" düşünceleri, gösterilen videolardaki yürek burkucu tablolar bizi derinden yaraladı. Kendi adımıza, fındık tarımını ağır bir iş olarak görmesek de, çocuklara göre olmadığına karar verdik.

Tüm çabamız çocuklar okusun ve mutlu bir çocukluk yaşasınlar."

Fotoğraflar:

<http://www.gulencocuk.biz/tr/fotograf-galerisi/category/7-3-g-izcilik-kampi.html>

<http://www.gulencocuk.biz/tr/haberler/46-cocuklar-artik-somurulmesin.html>

TÜRKİYE’NİN İŞ SAĞLIĞI GÜVENLİĞİ’NDE ÇAĞDAŞLIK KARNESİ 2012

A.Gürhan FİŞEK*

Aradan on yıl geçti^(*). 2002 yılında yayınlanan Türkiye’de iş sağlığı güvenliğinin durumunu irdeleyen yazımızda, Türkiye’nin karnesini yayınlamıştık. Acaba bugün durum nedir? [1]

Köprünün altından çok sular aktı. Önce genel duruma bir bakalım. Son on yılda iktidarı elinde tutan AKP’nin iş sağlığı güvenliği politikasını üç eksen de değerlendirebiliriz:

(1) AB ile uyum sağlamaya çalışmıştır. 2002 yılından başlayarak Avrupa Birliği’ne tam üyelik girişimleri kapsamında yürütülen çalışmalar ağırlık kazanmaya başlamıştır. Avrupa Birliği çalışma yaşamı ile ilgili iki konuya önem verdiğini açıkça dile getirmiş ve büyük parasal destekler sağlamıştır. Bunlardan biri de iş sağlığı güvenliği alanıdır. Ama bu desteklerin ön koşulu, başta 89/391 sayılı Çerçeve Direktif olmak üzere Avrupa Birliği mevzuatının içselleştirilmesidir. Dolayısıyla, gerek düzenlenen toplantılar, eğitimler ve AB projeleri ile gerekse çıkarılan Yönetmelikler (ve en sonunda Yasa) ile bu uyum sağlanmaya çalışılmıştır.

(2) AKP, elinde tuttuğu iktidarı mutlaklaştırmaya çalışmıştır. 2002’den günümüze, hükümet, çalışma yaşamındaki örgütlülüklerle karşı rahatsızlıkları olduğunu açıkça göstermiştir. İşçi sendikalarının güçlerinin ve toplu iş sözleşmesi yapma yeterliliklerinin, sürekli Bakanlık tarafından budanması; hükümet uygulamalarıyla bağımlılıklarının artırılması söz konusudur. Görünürde memur sendikalarının bazı kazanımları olsa da, uygulamada yalnızca iktidar tarafından “seçilmiş” olanlar güçlenmiştir. İş sağlığı güvenliği alanında, çok büyük bir güç odağı olan Türk Tabipleri Birliği ve Türkiye Mimar ve Mühendis Odaları Birliği’ye (TMMOB)

uygulamanın “işçi” lehine genişletilmesi iken; keyfi olarak hükümetin “başka” eylemlerine destek olarak kullanılmıştır. Bütün bunlar işçi “hak”kını kullandırma yerine, işçinin “minnet” duymasının sağlanmasını hedeflemektedir.

Bu üç eksenli yaklaşım başarılı mıdır? İş sağlığı güvenliği alanında, hiç görmek istemediğimiz, tüm çabaların ve alınan önlemlerin hedefi iş kazalarıyla meslek hastalıklarının gerçekleşmemesidir. Dolayısıyla da en önemli başarı göstergesi, bunların yokluğudur.

2002’den 2012’ye iş kazası ve meslek hastalıkları rakamları [2] şöyledir :

TABLO 1
2002’den 2012’ye
Rakamlarla İş Kazalarıyla Meslek Hastalıkları

	2002	2006	2010
İş Kazası	72.344	79.027	62.903
Meslek Hastalığı	601	574	533
Kalıcı sakatlık (sürekli işgöremezlik, iş kazası)	1.820	1.953	2.085
Kalıcı sakatlık (sürekli işgöremezlik, meslek hast.)	267	314	109
Ölüm (iş kazası sonucu)	872	1.592	1.434
Ölüm (meslek hastalığı sonucu)	6	9	10

TABLO 2
Ölümlü İş Kazalarının On Yıllık Gelişimi

Ölüm Nedeni	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
İş Kazası	1.094	1.165	1.160	1.002	872	810	841	1.072	1.592	1.043	885	1.171	1.434
Meslek Hastalığı	158	168	13	6	6	1	2	24	9	1	1	0	10
TOPLAM	1.252	1.333	1.173	1.008	878	811	843	1.096	1.601	1.044	886	1.171	1.444

karşı yürütülen ve kıyım derecesine varan, güç-yetki budanması ise, döneme damga vuran bir çekişmeye sahne olmuştur. Her ne kadar İş Sağlığı Güvenliği Yasası’nda yargı organlarının öngördüğü doğrultuda, TTB lehine bir geri adım varmış gibi görünse de, bulunduğumuz zaman kesitinde, ÇSGB’nin iş sağlığı alanındaki iktidarı kesin ve tartışmasızdır.

(3) Toplum özürlü olmuştur. 2002’den 2012’ye yalnızca sağlık-güvenlik alanında değil, çalışma alanına yönelik sosyal politikalarda da “toplum” özürlü bir yaklaşım egemen olmuştur. Küreselleşmenin “insan” özürlü yaklaşımının bir yansıması olan bu yaklaşım, tazminci yaklaşımı güçlendirmiş; gerçekleşen riskler sosyal yardımlarla beslenmiştir. İşsizlik sigortası fonlarının olağanüstü birikmesi sonucu, yapılması gereken, çok sınırlı tutulmuş olan bu

TABLO 3
Çocuk ve Gençlerin Uğradığı İş Kazası Sayılarında Yıllık Değişimi

YAŞ GRUPLARI	2006	2007	2008	2009
-14	319	461	1.109	5
15-17	2.470	3.445	2.936	337
18-24	19.965	22.886	23.062	9.724
25 +	56.273	53.810	45.856	54.250
TOPLAM	79.027	80.602	72.963	64.316

Yazının akışını bozmamak için bu istatistiklerle ilgili yorumlarımızı size KUTU halinde vermeyi seçtik (Kutu No.1)

* Prof.Dr., Fişek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim ve Eylem Merkezi Vakfı Genel Yönetmeni ve Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü - İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

** Bu yazının yazılması için, “sonu”su ile fırsat yaratan Dr.Mehmet Faruk Taşçı’ya teşekkür ederiz.

KUTU NO . 1

**SON ON YILLIK İSTATİSTİKLERLE İLGİLİ
YORUMLAR**

- ▲ Tablo 1'de iş kazaları sayısında 2002'den 2010'a % 13,1 düşüş görülmektedir. Buna karşın aynı sürede iş kazasına bağlı ölümler % 64,4 ve yine iş kazası sonucu sürekli işgöremez hale düşenlerin sayısı % 14,6 artmıştır. Bunu bir başarı olarak görmeye olanak yoktur. Kaldı ki, bu ters ilişki, yaşamın gidişine de uygun değildir. Büyük bir olasılıkla, iş kazalarının eksik kaydedilmiş olması söz konusudur.
- ▲ Yine Tablo 1'de meslek hastalıkları verilerine baktığımız zaman, on yıllık zaman diliminde, saptanabilen meslek hastalığı sayısında dikkati çeken bir değişiklik görülmemektedir.
- ▲ Tablo 2'de ölümlü iş kazalarının yıl yıl gelişimine baktığımız zaman, 2010 yılında elde edilen rakkamın rastlantısal olmadığı ortaya çıkmaktadır.
- ▲ Tablo 3 bize iş kazalarındaki azalmanın, yaş dilimleri gözönüne alındığında tersine döndüğünü göstermektedir. 2006'dan 2007'ye 14 ve daha küçük yaştaki çocukların uğradıkları iş kazalarında % 44,5'lik bir artış; onu izleyen yılda ise % 140,6'lık bir artış olduğu görülmektedir. 15-17 yaşlarındaki çocukların (iş yasasına göre gençler) uğradığı iş kazalarında, 2006'dan 2007'ye % 39,5'lik artış ve bunu izleyen yılda ise % 14,8'lik azalış meydana gelmiştir.
- ▲ Tablo 3'de 2009 yılı istatistiklerinde, çocuk iş kazalarının, birdenbire, sırasıyla % 99,5 ve % 88,5 gibi çok yüksek oranlarda düşmesi inandırıcı gelmemektedir.

Demek ki, üç eksenli AKP politikası iş kazalarının sayısını düşürmüştü ama ölümlü iş kazalarının sayısındaki artışın önüne geçememiştir. Aynı biçimde, iş kazalarının sayısı düşerken, kalıcı sakatlık ya da ölümlü sonuçlanan iş kazalarının sayısı artmıştır. Kaldı ki, toplam iş kazaları azalırken, bunun içinde, ağır iş kazalarının payının artması "yaşamın gidişi"ne uymamaktadır.

Son on yılda son kez vurgulanması gereken olgu, iş sağlığı güvenliğinin de bir parçası olduğu sosyal politika alanında, koruyucu hizmetlerin, örgütlülüğün vb ikinci plana itilmesidir. [3, 4]

Yine son on yılda, bu alanda gerçekleşen en önemli değişikliklerden biri, SSK hastanelerinin Sağlık Bakanlığı'na devri ve SSK'nın SGK içerisine alınmasıdır.[1] Dolayısıyla, meslek hastalıkları hastaneleri, adlarını korumakla birlikte, yalnızca işçilere hizmet veren özel dal hastaneleri konumundan çıkarılmış; meslek hastalıklarının önlenmesi çabalarıyla da ilişkisi kesilmiştir.

İş sağlığı güvenliğinin sağlanması ve insanların "insanca" koşullarda yaşaması bir insan hakkıdır. Çalışma yaşamındaki her türlü tehlikenin, önceden algılanması, önlenmesi de, bu konudaki çağdaş yaklaşımın gereğidir. Acaba bugün, Türkiye, işçilerin sağlığı konusuna ne ölçüde "çağdaş" yaklaşmaktadır.

Türkiye'nin çağdaşlık karnesi 12 göstergeden oluşmaktadır (Bakınız Tablo 4).

1. Çağdaş sağlık anlayışı
2. Çevresel ve mesleki hastalıklar
3. Kütüphane olanaklarından yararlanabilme
4. Kayıt-istatistiklerin ve araştırmaların yetersizliği
5. Öngörü
6. Grupçu çözüm
7. Çok bilimlilik ve bütünsellik
8. Katılımcılık
9. Sürdürülebilirlik ve kurumsallaşma
10. Birbirini denetleme
11. Tüketici odaklı yaklaşım
12. Uluslararası denetim mekanizmalarının ağırlık kazanması

(1) Çağdaş sağlık anlayışı : Ülkemiz, çağdaş sağlık anlayışıyla yürütülmüş eşsiz deneyimlere sahiptir. Ancak ne yazık ki, Bismarck'tan günümüze gelen sigortacı (yani tazminci) yaklaşımın genelleştirilmesiyle, bütün bu bilgi-deneyim birikimi boşa çıkarılmıştır. 2002 yılında sağlığta sosyalleştirme bütün budanmışlığına ve engellemelere karşın yürürlükteydi. Bu sistemin temel taşıını oluşturan sağlık ocakları ve sağlık evleri ayakta idi. Özellikle, hemşireler ve ebeler eliyle, koruyucu sağlık hizmetleri yaygınca sunulabilmekteydi.

Ne yazık ki, 2012 yılında bunların hepsi dağıtılmış haldeydi.

Yine 2002 yılında, sağlık ocaklarında görev yapan ve kendilerinden toplum hekimliği yaklaşımını yaşama geçirmeleri beklenen pratisyen hekimler; tedavi edici hekimliğin birer aracı konumuna indirgenmişler ve "aile hekimi" adını almışlardır. Çağdaş sağlık anlayışında, 2002'den 2012'ye meydana gelen değişiklik, TBMM eliyle SSK hastanelerinin Sağlık Bakanlığı'na devrinin ve Sağlık Bakanlığı'nca sağlığta dönüşüm adı altında sağlığın ticarileştirilmesinden kaynaklanmaktadır.[5] Burada halkın sağlık düzeyinin yükseltilmesinin hedeflenmediği çok kısa zamanda anlaşılmıştır. Temel amaç piyasa ekonomisinin kurallarının, sağlık alanında da egemen kılınmasıdır. Böyle olunca, koruyucu hekimlikten vazgeçilmiş; bu yaklaşım zincirleme iş sağlığı güvenliği alanını da etkisi altına almıştır.

Sağlık Bakanlığı, 663 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameler ile, yeniden yapılandırılmış; sorun odaklı örgütlenmeden, hedef odaklı örgütlenmeye geçilmiştir. Hedef piyasa ekonomisi olduğu için, koruyucu hekimliğin kalesi olmuş bir çok kurum ortadan kaldırılmıştır. [6]

(2) Çevresel ve mesleki hastalıklar: Üretimden kaynaklanan ve yalnızca bazı meslek gruplarında görülen hastalıklara biz meslek hastalıkları diyoruz. Ülkemizde "aranmıyor olmaları" başta olmak üzere bir çok nedenle, meslek hastalıkları, varoldukları halde, çok düşük sayılda saptanabilmektedir. Bu 2002 yılında da böyleydi, bugün de böyledir. Meslek hastalıklarına yol açan tüm bu çevresel etmenler, yalnızca çalışanlar için değil, tüm toplum için birer tehlike kaynağıdır. İster tüketici olarak, ister yolcu olarak, ister bu toplumun bireyi olarak; ister sanayi kaynaklı ürünlerin kullanımından ister çevrenin kirlenmesinden bu tehlike çok yaygındır. Ama 2002 yılında da, bugün de, "çevresel hastalık" tanısı alan bir tek olgu bulunmamaktadır.

2002'den 2012'ye değişen en önemli olgu, SSK hastanelerinin Sağlık Bakanlığı'na devrinden sonra, meslek hastalıkları hastanelerinin genel işlevli hastaneye dönüştürülmesi ve meslek hastalıkları ile ilgili çalışmalarını ek görev olarak yapmaları.

(3) Kütüphane olanaklarından yararlanabilme : İş sağlığı güvenliği alanında ülkemizde yazılı kaynak sıkıntısı üst düzeydedir. Yazılı materyal eksikliğinin yanı sıra, yabancı dilde de olsa bu kaynaklara ulaşılacak bir tek kütüphane vardır. Fişek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim ve Eylem Merkezi Vakfı tarafından açılan ve internet üzerinde de ulaşabileceğiniz kütüphane : www.fisek.org/kutuphane. Ama eğer İngilizce bilmiyorsanız, bu kütüphanede de az sayıda kitap bilabileceksiniz; çünkü Türkiye'de bu alanda çok az yayın var. Fişek Enstitüsü'nün 20 yıldır düzenli olarak iki ayda bir yayınladığı Çalışma Ortamı dergisi (arşivine internet üzerinden ulaşılabilir) yanında, bir elin parmaklarını geçmeyecek sayıda periyodik yayından yararlanabilirsiniz. 2002'den 2012'ye değişen tek olumluluk, internet üzerinden tarama yapabilme olanaklarıdır; ancak bu kanalla erişimin, bilimselliği ve doğruluğu tartışılabilir.

(4) Kayıt-istatistiklerin ve araştırmaların yetersizliği: Bir çok ülke uzun yıllara yayılan kayıt sistemleri ile araştırmaların desteklenmesi aracılığıyla elde edilen geniş veri tabanından yararlanabilmektedir. Ülkemizin böyle bir şansı yoktur. İş kazalarıyla meslek hastalıkları hala Sosyal Güvenlik Kurumu'nun yalnızca sigortalı işçiler için topladığı verilerden (eski SSK istatistikleri) elde edilmektedir. Memurların,

esnaf sanatkarların, tarımda çalışanların ve kayıt-dışı çalışanların uğradıkları iş kazalarıyla meslek hastalıkları hakkında bilgi yoktur. Ayrıca iş kazaları, eğer, kayıt-dışı tedavi ediliyorsa, bununla ilgili de bilgi bulunmamaktadır. 2002'den 2012'ye, artan kayıt-dışı istihdam bu yetersizliği derinleştirmiştir. Bunun dışında bir fark bulunmamaktadır.

(5) Öngörü : Türkiye'de insanlar hala gününbirlik yaşamaktadırlar. İşsizlik korkusu daha da artmıştır. Bunun yanında hak arama özgürlüğünde ve sendikal örgütlenmedeki yetersizlikler, korkuların daha da artmasına yol açmıştır. Korku, insan bilincinin sislenmesine, uzağı görememesine ve olguları doğrulukla değerlendirememesine yol açmaktadır. Toplumun bu çaresizliği, kamu kurumlarını da rahatlığa itmiş; yalnızca günün-kurtaran politikalara ağırlık verilmiştir. 2002 öncesi DPT özel ihtisas komisyonlarında ayrıntılarıyla ele alınan iş sağlığı güvenliği konusu, bunu izleyen dönemde aynı duyarlılıkla işlenmemiştir. Son on yıl, bu konuda özel bir yasa çıkarılması tartışmalarıyla tüketilmiştir. Bugün yasa çıkmış; ama, bunun tüm işyerlerinde nasıl yaşama geçirilebileceği, çıkacak sorunlar vs konularında öngörüler bulunmamaktadır. Tersine, hükümet dışı çevrelerde insangücü açığına ilişkin kaygılar yaygındır. Öngürsüzlük, 2002'den 2012'ye daha da derinleşmiştir.

(6) Grupçu çözüm : İş sağlığı güvenliği hizmeti almak zorunda olan (ya da almak isteyen) işyerlerinin çoğu, bu hizmetleri kendi personelleri ile ve kendi donanımları ile alma olanağına sahip değildir. Diğer bir deyimle, küçük-orta ölçekli işyerleri, tek başına tam süreli işyeri hekimi, iş güvenliği uzmanı, işyeri hemşiresi tutma olanağına sahip olmadığı gibi; röntgen, odyometre, spirometre, gürültü-ölçer, ışık-ölçer, laboratuvar olanaklarına da sahip değillerdir. Olmaları da beklenmemelidir. Bunları uzmanlaşmış merkezlerden almaları beklenir. Bu özellikle küçük-orta ölçekli işyerleri için kaçınılmazdır. Gerçekten de Avrupa Birliği'nin 89/931 No.lu Çerçeve Direktifi'nde bu gereklilik, özellikle vurgulanmıştır. Ülkemizde küçük ölçekli işyerleri için ortak sağlık güvenliği merkezi (ve akciğer röntgeni, odyometri vb destek hizmetlerinin sunumu) konusunda Fişek Enstitüsü, 30 yıllık deneyimi ile öncü konumundadır. 2003 yılında çıkarılan İş Yasası ile 2003 yılında çıkarılan "İşyeri Sağlık Birimleri ve İşyeri Hekimlerinin Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik" (RG.16.12.2003 ve 25318 sayı) ve 2009 yılında çıkarılan "İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimleri ile Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimleri Hakkında Yönetmelik" ile OSGB'lerin kurulması bu alanda önemli bir adımdır. Ancak, uygulama iki önemli eksikle yürümektedir:[1] Yönetmelik, 50'den az işçi çalıştıran işyerlerini kapsamamakta ve gönüllü olarak hizmet alanları da en büyük ölçekli işyerleri ile aynı kefeye koymaktadır. [2] Akciğer grafisi, odyometri vb destek hizmetleri, bu işlevin bir parçası (ve özel uzmanlık gerektiren bir alan) olarak görmemektedir. 2012 yılında TBMM tarafından kabul edilen İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası, 50'den az işçi çalıştıran işyerlerini de kapsama almış; tehlike derecesi yüksek işyerleri için yürürlüğe girişi bir yıl ertelemiştir. Ama destek hizmetleri için bir çözüm getirmemiştir.

(7) Çok bilimlilik ve bütünsellik : İş sağlığı güvenliği, çok bilimli bir alandır. 2003 yılında çıkarılan 4857 sayılı İş Yasası ile 50 ve daha çok işçi çalıştıran işyerlerinden sanayiden sayılanlarının iş güvenliği uzmanı istihdam etmesi zorunlu kılınmıştır. Bu çok bilimlilik adına bir gelişmedir. Her ne kadar uygulaması hala oturtulamamışsa da bunu olumlu bir adım olarak görmek olmaz.

Ancak şu unutulmamalıdır ki, iş sağlığı güvenliği, tıp bilimlerinden, sosyal bilimlere; mühendislik bilimlerinin de tüm dallarına kadar geniş bir yelpaze göstermektedir. Hizmet sunumunda hiçbirinden vazgeçme olanağı yoktur. Tümünden vazgeçme olanağı olmadığı gibi, bu hizmetlerin tek çatı altında sunulmasından ve kendi aralarında etkileşimlerinden de vazgeçilemez. Bu konuda 2002'den 2012'ye en büyük fırsat, 2003 yılında kabul edilen İş Yasası (daha sonra da 2012 yılında kabul edilen İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası) tarafından öngörülen "İş Güvenliği Uzmanlığı"dır. Çalışma

ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB) bunu yalnızca "teknik" elemanlar için ayrılmış bir meslek olarak algılamakla ve bunu yasa koyucuya mal etmekle hata yapmıştır.[7] İş Güvenliği Uzmanlığı, bir meslektir. Ama herhangi bir mühendislik tek başına yapabileceği bir meslek de değildir; madenlerden, gıda sanayiine kadar; elektrik işlerinden, parlayıcı-patlayıcı maddelere kadar değişik mühendislik bilimleri ile ilgili konularla karşılaşmaktadır. Bu bakımdan iş güvenliği uzmanlığı, tıp, sosyal bilim ve çeşitli mühendislik dallarından gelen elemanların bir ekip halinde gerçekleştirmeleri gereken bir meslektir. Bugün uygulama, çeşitli mühendislik branşlarından gelen ya da iş sağlığı güvenliği yüksek okullarını bitiren ya da teknik öğretmen okullarını bitirenler için; ama öncelikle ÇSGB'de iş müfettişliği yapan teknik elemanları kapsamaktadır. Bu büyük bir eksiklik ve çok bilimlilik-bütünsellik eksenini zedelemektedir.

(8) Katılımcılık : Avrupa Birliği'nin 89/931 sayılı Çerçeve Direktifi, Türkiye tarafından özellikle 2003 sonrası yaşama geçirilmek istendiği sıklıkla bildirilen bir kavruştur. Ancak ne yazık ki, bugün bile, bu Direktif'in ağırlık noktasını oluşturan katılımcılık sağlanmamıştır. Bunun yakın bir gelecekte gerçekleştirileceğinin de işaretleri yoktur. Şöyle ki: 2002 öncesi de varolan işyeri İş Sağlığı Güvenliği Kurulları'nın etkinliğinin artırılabilmesi için, kurul üyelerinin iş güvencelerinin artırılması yönünden hiç bir adım atılmamıştır. Tersine yetkileri artırılmıştır; ama, iş güvencesi olmadan artan yetki işe yaramamaktadır. 2012 yılında çıkarılan İş Sağlığı Güvenliği Yasası'nda, işyerlerinin %98'ini oluşturan 50'den az işçi çalıştıran işyerlerinde "işyeri iş sağlığı güvenliği kurulu" kurulmasına gerek duyulmaması da yadırgatıcıdır. Üstelik bu konuda Ortak İş Sağlığı Güvenliği Kurulu ya da Danışma Kurulu deneyimleri ülkemizde vardır.[8] Sonuç açısından irdelendiğinde, 2002'den 2012'ye katılımcılık açısından bir ilerleme görülmemektedir.

(9) Sürdürülebilirlik ve kurumsallaşma : Birbirini destekleyen bu iki kavram, çağımızda çok önemsenen iki kavramdır. Kişinin ya da kurumun ömrü ile sınırlı olmayan uygulamalar ancak böyle sağlanabilir. Ancak ülkemizde kişilerin de, kurumların da uygulamalarının bir güvencesi yoktur. Hükümetler değiştikçe, kişiler de kurumlarda büyük değişiklikler yaşamaktadırlar. Yap-boz'lar, sil-baştan'lar, bir kurumsal bellek oluşturulmasını önlemektedir. "Bana göre ..." diye başlayan sözlerle, sürdürülebilirlik de ortadan kalmaktadır.

İş sağlığı güvenliği kamuoyunca çok üzerinde durulan, idari ve mali yönden özerk bir İş Sağlığı Güvenliği Kurumu kurulmamıştır; yakın bir gelecekte de kurulması olası görülmemektedir. Bunun yerine 2005 yılında ÇSGB bünyesinde Ulusal İş Sağlığı Güvenliği Konseyi kurulmuştur. Oy dengesinin bozukluğu kadar, yönetimin kendi istediği kararları onaylatma çabası da bu kurulun verimli olmasını engellemiştir.[9] Hatta uzun süren tartışmalardan sonra TBMM'ye sevk edilen İş Sağlığı Güvenliği Yasa Tasarısı'nın son metni, sosyal eşlere (partner) gösterilen taslak olmadığı belirtilmiştir[10].

(10) Birbirini denetleme : Birey ve çevresi ayrılmaz bir bütündür. Bireyin tek başına, sağlık ve güvenliğini sağlama-ı düşünülemez. Onun için bireyin gücü, gerek birliklikler kurmak ve gerekse hakkını aramak için aşımsanmayacak bir güçtür. Kişilerin her yaptığından kendisi kadar ötekiler de etkilenir. Dolayısıyla, kişilerin de kurumların da, kendilerini korumak ya da yakın çevresinin geleceğini korumak adına, "öteki" kişi veya kurumların eylemlerine sınır getirilmesini istemekte; kurallara uymayanları şikayet etmekte sonsuz bir haklılığı vardır. Gelişmiş ülkelerden farklı olarak, kuralsızlığı hoş görmemiz, kuralsızlığın başta yapılmaması neden olmaktadır. O zaman bu ülkede kurallara uyarak yaşamak, sorumluluklarını yerine getirmek ve dürüst davranmanın maliyeti çok yüksek olmaktadır. 2002'den 2012'ye adalet dağıtan kuruluşlara karşı da güven duygusundaki sarsıntı artmaktadır. Kişilerin örgütlenerek, kurumsal düzeyde haklarını aramalarının da önüne bir çok engel çıkarılmaktadır. Bireyin haklarını koruyacak ve iş sağlığı güvenliği yönünden

devleti ve işvereni denetleyecek olan işçi sendikalarında da, 2002'den 2012'ye zayıflama hızla sürmektedir.

(11) Tüketici odaklı yaklaşım : Gelişmiş ülkelerde tüketici odaklı yaklaşım, firmaların ve ürünlerin "insan haklarına saygılı" imajı çok önemsenmektedir. "Sağlıklı işçilerin ürettiği ürünler" kullanılmaya çalışılmaktadır. Ülkemizde 2002'den 2012'ye böyle bir yaklaşım gelişmemiştir. Tüketicinin, umursamazlığı sürmektedir.

(12) Uluslararası denetim mekanizmalarının ağırlık kazanması : İş sağlığı güvenliği alanında, uyulması gereken kurallara, alınması gereken önlemlere herkesin uyması gerekmektedir. Rekabetin gitgide keskinleştiği dünyamızda, yalnızca yurt-içinde değil, yurt-dışında da, iş sağlığı güvenliği alanındaki savsaklama ve aymazlıklara kayıtsız kalmak olanaksızlaşmaktadır. Yüzyılı aşan bir süredir, dünya ulusları, kendi aralarında kurdukları yapılarla, birbirlerini denetlemeye ve ortak standartlar geliştirmeye çalışmaktadırlar. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün ve Avrupa Birliği'nin koyduğu standartlara uyma çabamız son yıllarda daha da artmıştır. Bu ülkelerle birarada varolmanın koşulu olarak bize dayatılan bu standartlar, aynı zamanda insan haklarına saygılı bir üretim ortamı için de gereklidir. 2002'den 2012'ye Türkiye, Avrupa Birliği'nin direktiflerini ulusal mevzuatına aktarma çabası içindedir. Ancak, bu aktarma çabası sırasında, keyfi bir biçimde, kendi istemlerini de kabul ettirmeye çalışması Türkiye'ye 10 yıl kaybettirmiştir. İlk kez 1994 yılında ÇSGB tarafından dillendirilen "İş Sağlığı Güvenliği Yasası", bir çok eksiğiyle birlikte ancak 2012 yılında yasalaşabilmiştir[11]. 2002 tarihli yazımızın sonunda bu göstergelerden birinin (Uluslararası denetim mekanizmalarının ağırlık kazanmasının), yükselme eğilimi olasılığı öngörülmüştür. Bu öngörü, on yıllık dönemde gerçekleşmiş ve Karne'mizde notu yükselmiştir.

Yukarıda tek tek irdelediğimiz bu göstergeler karşısında Türkiye'nin durumunun ne olduğunu merak edebilirsiniz. Beş not üzerinden yapılacak bir değerlendirmede, benim on yıl önce kullandığım ölçekler ve değerlendirmelerim aşağıda. Hiç kuşkusuz başka ölçekler kullanılabileceği gibi, bu ölçekleri konunun başka uzmanları değerlendirebilir.

TABLO 4
İş Sağlığı Güvenliği Alanında
Çağdaşlık Görünümünde Türkiye'nin Karnesi

GÖSTERGELER	Türkiye'ye Verilen Not (*)	
	2002	2012
Çağdaş sağlık anlayışı	2	0
Çevresel ve mesleki hastalıklar	1	0
Kütüphane olanaklarından yararlanılabilir	1	1
Kayıt-istatistiklerin ve araştırmaların yetersizliği	2	1
Öngörü	0	0
Grupçu çözüm	1	3
Çok bilimlilik ve bütünsellik	0	1
Katılımcılık	1	1
Sürdürülebilirlik ve kurumsallaşma	1	1
Birbirini denetleme	0	0
Tüketici odaklı yaklaşım	0	0
Uluslararası denetim mekanizmalarının ağırlık kazanması	2	4
TOPLAM	11	12

(*) Tek tek göstergelerde 5 tam not üzerinden; toplam da ise 60 tam not üzerinden değerlendirme yapılmıştır.

SON SÖZ :

2002'den 2012'ye ÇSGB yönetiminin tek bir siyasal partiden gelen bakanların elinde kalması büyük bir fırsat olmuştur. Ancak ne yazık ki, bu fırsat yeterince değerlendirilememiştir.

Bunu, hedeflerin tutturulamamış olmasından anlıyoruz. ÇSGB'nin iş sağlığı güvenliği alanında "Ulusal İş Sağlığı Güvenliği Politika Belgesi 2006-2008"nde, iş kazalarının %20 oranında azaltılması ve meslek hastalıklarının daha az gözden kaçırılması (yani artırılması) hedeflenmişti. Ancak ağır ve ölümlü iş kazaları; çocuk ve gençlerin uğradıkları iş kazalarında sürekli artış olmuştur. Saptanan daha fazla olduğu düşünülen meslek hastalıklarına ulaşmaksa başılamamıştır.

Özellikle iş kazalarıyla meslek hastalıkları, tümüyle önlenemez ve bunlardan kaçınabilmenin koşulları vardır. Bunun için 80 yılı aşkın bir zamandır tüzükler ve yönetmelikler çıkarılmaktadır. Bunların uygulanıp uygulanmadığını izlemek için, yine 80 yılı aşkın bir süredir iş teftişi çalışmaları sürdürülmektedir.

Dolayısıyla, iş sağlığı güvenliği alanındaki başarısızlık yalnızca bu dönemin bir olgusu değildir. Kaldı ki, 2002'den 2012'ye olumlu bazı çalışmalar ortaya konulmuş ve özel bir yasa da çıkarılabiliştir. Ancak bu başarıları sınırlandıran hükümetin karne notunu 2002'den 2012'ye yükseltmeyen temel etmen, AKP'nin üç eksemple izlediğimiz, iş sağlığı güvenliği yaklaşımıdır.

İş sağlığı güvenliğine çağdaş yaklaşımı irdeleyen ve karne notunu oluşturan göstergelere tek tek baktığımızda, şu konularda 2002'den 2012'ye gelişme gösterildiğini söyleyebiliriz :

- ▲ Grupçu çözüm
- ▲ Çok bilimlilik
- ▲ Uluslararası denetim mekanizmalarının ağırlık kazanması.

Ancak karne notunu oluşturan tüm alt göstergeler, birini etkilediğinden, birlikte geliştirilmeye çalışılmalıdır. Sözgelimi, katılımcılık olmadan ne grupçu çözüm ve çok bilimlilik, ne de uluslararası standartlar yaşama geçirilebilir.

Onun için 2012 ile başlayan dönemde, iş sağlığı güvenliği yasasının çıkarılmış olmasını bir fırsat olarak görüp, çağdaş bir yaklaşımla ve elbirliğiyle, Türkiye'yi iş sağlığı güvenliği alanında içine düştüğü "vahim" durumdan kurtarmalıyız [1].

KAYNAKLAR :

1. Fişek A.G. : Türkiye'de ve Dünya'da İş Sağlığı ve Güvenliği, İşveren Dergisi, Mayıs 2002.
2. SSK ve SGK istatistik yıllıkları
3. Fişek A.G. : Planlamanın 50.Yılında Sağlıkta Planlama : Bir Adım İleri, İki Adım Geri (www.sosyalpolitika.fisek.org.tr/?p=116)
4. "Sosyal Politikaya İkinci Büyük Hükümet Darbesi: Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı" Çalışma Ortamı Dergisi Eylül Ekim 2011 Sayı 118 (www.sosyalpolitika.fisek.org.tr/?p=121)
5. "SSK Hastanelerinin Sağlık Bakanlığına Devri: Ver - Kurtul" - Çalışma Ortamı Dergisi - Fişek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim Eylem Merkezi Vakfı Yayını, Kasım-Aralık 2004, Sayı 77.
6. KHK'ler Kervanı ve Sosyal Politika, (www.sosyalpolitika.fisek.org.tr/?p=124)
7. "İş Güvenliği Uzmanlığında Takım Oyunu" Sarper Sözek'e Armağan, Ankara Hukuk Fakültesi Yayını, 2011.
8. Öncü Bir Uygulama : Ortak İş Sağlığı Güvenliği Kurulu - Fişek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim Eylem Merkezi Vakfı Yayını, Mayıs Haziran 2008, Sayı 98 s.20.
9. Ulusal Düzeyde İş Sağlığı Güvenliği Kurumu - Fişek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim Eylem Merkezi Vakfı Yayını, Temmuz-Ağustos 2007, Sayı 93 s.20.
10. Özcan Karabulut : Panel Konuşması, IV.Çalışma Yaşamı Kongresi, Düzenleyen: İş Müfettişleri Derneği ve A.Ü.S.B.F.Sosyal Politika Araştırma ve Uygulama Merkezi, Ankara 2012.
11. "İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası", Çalışma Ortamı Dergisi, Temmuz Ağustos 2012 Sayı: 123)

Tuna Mergin'le Söyleşiler - 3

Adın Tuna Olsun

Erdoğan BOZBAY

Sevgili Tuna;
Yıllar önceydi. Baban Kastamonu'da görev yapıyordu. Bankacıydı. Babaannenle ben de babana moral desteği için zaman zaman oraya gider birkaç ay birlikte kalırdık. Bu gelişler giderek bağımlılığa dönüştü. Bizler Kastamonu'yu çok sevdik. O da sanıyorum bu sevgimizi yanıtırsız bırakmadı. Kastamonu'lular bizleri benim-sediler, sevdiler, içlerinden, hatta aileden biri gibi davrandılar. Hala da ilişkilerimiz ilk günün sıcaklığında sürmekte.

İşte o gidişlerden birinde unutulmaz bir olay yaşadık. Ne olduysa Ankara Operası'ndan bazı sanatçıların konuk olarak katıldığı bir dinletide oldu. O günlerde yazdığım o anıyı (aralık 2004), özetleyerek seninle de paylaşmayı çok isterim. Var mısın iki binli yılların başlarına bir yolculuğa...

Yazıya büyük dedeni, yani benim babamı anlatarak başlıyorum. Bakalım neler demişim onun için, o'nu nasıl tanım-lamışım.

"O iri kıyım insan, ne zaman doğduğu topraklardan, Tuna'dan, Köstence'den bahsedecek olsa, tüm bedenini kuşatan heyecanına engel olamaz, kırılğan bir dal gibi sallanmaya başlardı. Sesi titrer, gözleri parlar, sarımtırak benzini tatlı bir kızılık kaplardı. Söze nasıl başlayacağını, kuracağı tümceleri, hatta sözcük sayısını ezbere bilsem de her defasında ilk kez duyuyormuşum gibi keyiflenir, ilgiyle onu dinlerdim. "Aaaah evlat... Oralari görmeni isterdim. Tuna bereketti Romanya için. Ucu bucağı görünmezdi. İçinden koca koca gemiler geçerd. İncecik, ipek gibi bir toprakla kaplıydı Tuna boyları. Ne ek-sen biterdi. Köpeklerle atacak taş bile bulamazdın. İşte o, uçsuz bucaksız Tuna kıyılarında kaval çalardık arkadaşlarla, koyunları yazardık. Ara sıra da yanık türküler tutturduk karşı kıyılara doğru. Hele birkaç Gagavuz arkadaşım vardı ki, sesleri billur gibi. Eh, ben de fena değildim hani. Düşünlerde bir başladık mı söylemeye, susturabilene aşk olsun. Sesimiz taaa öte yakadan duyulurdu. Şimdi bir tek Tuna'nın mavisini kaldı aklımda, bir de Gagavuz arkadaşlarla söylediğimiz türküler."

#

Böyle bir etkinlikten genç bir müzik öğretmeni sayesinde haberdar olduk. Çöl ortasında vaha bulmuşçasına babaannenle birlikte soluğu, dinletinin yapılacağı salonda aldık. Hatta baban, çok arzulanmasına rağmen ancak konserin ikinci yarısına yetişebildi. Bakalım neler olmuş o gece, neler yaşanmış, özetlemeyi sürdürerim.

"Gece Çökertme'yle başlıyor. Bu güzel ezgi, piyanist Johan Botka'nın sihirli parmakları eşliğinde, sanatçıların bizimle eşsiz bir gece yaşatacaklarının ilk sinyallerini veriyor. Ardından Rus Halk Şarkısı, Çardaş Prensesi, Tosca derken, küçük anı ve anekdotlarla programa daha bir renk ve anlam yükleyen sunucu Nurtin Aydın, küçük bir değişikliği anons ediyor. "Sanatçımız tenor Stefan Kurudimov program akışında küçük bir değişiklik yapmıştır. Calaf'ın Aryası yerine sizlere, kendi yöresinden bir Gagavuz Halk Türküsü seslendirecektir."

Duyduğum açıklamaya allak bullak ediyor beni. "Aman Allahım, bu da nereden çıktı şimdi" diyorum. Yıllarca dinletilere giderim, böylesine hoş bir sürprizi ikinci kez

yaşayacağımı sanmıyorum. Sanki sanatçı, son anda benimle göz göze gelmiş, düşüncelerimi okumuş, atalarımın Tuna boylarından geldiğini sezinlemiş, bu türküyü beni geçmişimle yüzleştirmek, mutlu etmek istemişti. Salon-daki dinleyicilerden birisinin, böylesine bir duygu yoğunlu-ğu yaşamakta olduğunu bilse, türküsünü daha bir coşkulu mu yorumlardı acaba diye düşünüyorum. O an içimde fırtınalar kopuyor. Ne olursa olsun, madem ki böyle bir

şans, kapımı hiç beklemediğim bir anda çaldı, öyleyse keyfini doyasıya çıkarmalıyım. Önce, derin bir nefes çekiyorum içime. Ardından, yavaşça kendimi koltuğuma bırakıyorum. Salon gür, yanık, bir sesle dolduğunda kendimden geçiyorum. Dinlediğim ezginin bizimkilerden hiçbir farkı yok. İnsanın içine işliyor, tüylerini diken diken ediyor. Hele de benim...

"Oğlan, oğlan yürü gidelim,

Tuna boylarında koyun güdelim."

Babam da bu Türküyü bilir miydi acaba diyorum içimden. Hoş, bilse de bilmese de hiç fark etmezdi. Çünkü o gece Stefan Kurudimov'un sesinde babamı buluyor, türküsünü duyuyor, Tuna'yı görüyorum. Kastamonu'da Tuna'yı yaşıyorum adeta. Aradan ne kadar geçmiştir, anımsamıyorum. Mıhlamış gibi öylece kalakalmışım. Nereye baksam, neye baksam Tuna'ya dönüştür. Bir ürperme sarıyor içimi. Babamı, otlakları, otlaklardaki koyun sürülerini, kaval seslerini, türkülerini, her şeyi Tuna getiriyor bana. Her yanım Tuna'ya bulunuyor. Yıllardır çektiğim hasretin biraz olsun dindiğini hissediyorum. Anadolu'mdan, güzel yurdumdan, babama, Gagavuz arkadaşlarına, türkülerine, Tuna boylarına bir tutam selam, bir tutam özlem yolluyorum o gece..."

#

Duygularım yüreğimi, yüreğim duyumsadıklarımı kabartmaya devam ediyor. Bırakıyorum Sözcüklerin, tümcelerin dizginlerini, olabildiğince özgür bırakıyorum onları, gönüllerince at koştursunlar Tuna boylarında istiyorlar.

"Aaaah evlat. Düşünlerde Gagavuz arkadaşlarla bir türküler söyledik, taaa Tuna'nın öte yakasından duyulurdu sesimiz." Ben, "Babam da bu türküyü söylemiş midir acaba?" sorusuyla cebelleşirken, notalar, sanatçılar, sahne, izleyiciler giderek bulanıklaşıyor. Yer, mekan, zaman birbirine karışıyor. Nerede, kimlerle olduğumu anımsayamıyorum. Yalnızca, dört bir yandan gelen uğultuyla kuşatıldığımı hissediyorum. Gözlerim hafiften nemlenmiş, göz yaşlarım her zaman ki ikilem çıkamazında, ha aktı, ha akacak. "Eee, o kadar da olsun artık" demek geçiyor içimden, diyemiyorum. Tuna da üzölmüş olmalı gördüklerine, akmayı unuttmuş, sesini çıkarmadan öylece beni izliyor. Bedenimi, benliğimi ter basmış, dudaklarım kurumuş, içim yanıyor. Ağzımdan çıkanları değil çevremdekiler, ben bile zor duyuyorum. "Seni özledim baba." diyorum usulca, "Seni çok özledim."

Sevgili Tuna, belki de adın o gün konmuştu, usulca beynimin bir tarafına ilişivermişti. İlişmek ne kelime evlât, kazınmıştı senin anlayacağın, hem de bir daha hiç silinmemecesine...

Yaşam Hattı'na Nasıl Bağlanmalı?

Mustafa TAŞYÜREK*

(mustafatasyurek@fisek.org.tr)

Yenidoğan bebeklerin en önemli reflekslerinden biri, avucuna dokunduğunda sıkıca kavramasıdır. Yaşama tutunmayı nasıl da bilirler! Ama insanlar, büyüdükçe, yaşamda karşılaştıkları olaylar çeşitlendikçe, reflekslerden öte bazı yetilere gereksinim duyulur. Artık bebek değildir; aklını kullanacaktır. Olaylar arasında bağ kuracaktır. Gördüklerinden, duyduklarından ders çıkaracaktır.

1- İyi Haber

Çalışma hayatının iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili basına yansıyan haberleri incelendiğinde bazen iyi, çoğu kez de kötü ve üzücü olanları ile karşılaşılmaktadır.

Çalışanları yaşama bağlayan ya da koparan bu iş kazarlarından bazıları nasıl gerçekleşmiş? Bunlardan çıkarılması gereken dersler neler olabilir?

Örneğin; "Bursa'da 8 katlı bir binadan düşen inşaat işçisi, **beline bağladığı emniyet kemeri sayesinde ölümden döndü**. Binanın 6. katında baş aşağı asılı kalan işçiyi itfaiye ekipleri kurtardı. Bir inşaatçı siva ustası olarak çalışan Yücel K. (29), emniyet kemeri beline bağladıktan sonra 7. katta çalışmaya başladı. Ayağı kayan usta, bir anda dengesini kaybederek boşluğa düştü. Y.K., **belinde takılı olan kemer sayesinde 6. katta asılı kaldı** (27.06.2006)".^[1]

"Şişli'de bulunan 27 katlı bir alışveriş merkezinin açılış töreni nedeniyle camlarını temizleyen işçi, **temizlik asansörünün halatlarından birinin kopması** sonucu 20. katta mahsur kalarak korkulu anların yaşanmasına neden oldu (23.01.2008)".^[2]

Resim 1: Çatıda kar temizleyen bir çalışan^[3]

Sivas'ta Gürsel T. gibi **onlarca kişi, ölümün kıyısından ekmek parası mücadelesi veriyor**. Yoğun kar yağışını fırsata dönüştüren G.T., tehlikesine rağmen yüksek katlı binaların çatısında biriken karları temizleyerek geçimini sağlıyor. G.T.'in güvenliği ise **beline bağladığı ve ucunu yukardan arkadaşının tuttuğu ipe** bağlı. "Bunu ailemin geçimini sağlama noktasında çaresiz kaldığımız için yapıyorum." diyen G.T., "**Belime bağladığım ipi yukardan arkadaşım tutmаса aşağıya düşebilirim**." diyor (22.02.2008).^[3]

"Bitlis'te, kış aylarında yüksek binalara beline bağladığı ipe çıkarak (**yaklaşık 2030 metrelik**) çatılardaki karları temizleyen Ahmet B., kar kürüyle ekmek parasını ka-

zandığını söyledi (30.01.2012)".^[4]

Beline ip bağlayarak çatılara – yükseklerle çıkmak, emniyet kemeri halatının (emniyet ipinin) bir ucundan bir kişiye tutturmak "**düşme önleme sistemleri**"nden biri olabilir mi? **Güvenlik kültürümüzde** böyle olabileceğine ilişkin ne yazık ki (*haberlerdeki gibi*) örneklerle sık karşılaşılmaktadır.

Resim 2: Bir makine odasının çatının sökülmesi

Resim 2'de görülen işyerinde bir makine dairesinin çatısını söken teknisyen emniyet kemeri ankrj noktası (bağlanma yeri) olarak arkadaşının elini kullanmaktadır.

Arkadaşının dikkati yaptığı işte değil, konuştuğu cep telefonunda. *Herhalde bu bir şaka olmalı!*, ya da emniyet kemeri takabileceği yeterli sağlamlıkta bir ankrj noktası nasıl olmalı? Bu durum güvenli bir uygulama olabilir mi?

2- İyi ve Kötü Haber

"Adana'da.. bir inşaatçı çalışan Nevzat S.(48), arkadaş Sadettin U.(38) ile birlikte 10. katta siva yaparken, **halatın kopması** sonucu üzerinde bulundukları **yük asansörü** ile yere çakıldı. Nevzat S., olay yerinde hayatını kaybederken, arkadaşı Sadettin U., **beline bağladığı güvenlik halatı sayesinde kurtuldu**. (27.02.2007)".^[5]

3- Kötü Haber

"Adana'da bir inşaat..da siva ustası olarak çalışan Halil D. (45) sıvasını yaptığı inşaatın dokuzuncu katına çıktı. Burada iskelelerin üzerine çıkan Halil D. **beline bağladığı emniyet kemeriyle** birlikte işe başladı. Bir süre sonra **emniyet kemeri kopması sonucu** çalıştığı (9.) kattan hızla **aşağı doğru çakıldı**. Sert zemin üzerine düşen siva ustası, olay yerinde öldü (05.04.2007)".^[6]

"Konya'da tren istasyonunun elektrik bağlantısını yapan bir kişi 10 metre yüksekliğindeki elektrik direğinden aşağıya düşerek hayatını kaybetti. İsa Y.(53), **beline bağladığı emniyet kemeri kopması sonucu** yere düştü. Kafasının üzerine düşen İsa Y.olay yerinde hayatını kaybetti (30.06.2008)".^[7]

"Konya'da 25 katlı inşaatın 17. katındaki asansör boşluğunda iskele üzerinde işçilerden Rasim Y. (29), Abdülkadir C.Ö.(37), Adem A.(30) ve Mehmet O.(23), kaynak yaptığı sırada, **iskelenin halatı koptu**. Halatın kopması sonucu 17'nci kattan beton zemine düşen Yılmaz, Ö. ve Aytaç olay yerinde, M.O ise kaldırıldığı hastanede hayatını kaybetti (10.10.2010)".^[8]

Bu üzücü ve sıkıcı haberleri okuyanlar (büyük bir olasılıkla); yüksekte çalışma, emniyet kemeri ve bağlantı halatlarını kullanma, bunların dayanıklılığı ile ilgili yönetmelik, standard (vb) ve hatta bunların uygulanmasının (*yetkili* ve

* Kim. Müh., İş Sağlığı+İşletme Yönetimi Bilim Uzmanı
Çalışma Bakanlığı Eski İş Güvenliği Müfettişi (1978-1985)
İş Güvenliği Uzmanı (A Sınıfı Sertifikalı)
Fişek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim ve Eylem Merkezi Vakfı Denetim Kurulu Üyesi

yetkin kişiler tarafından) kontrolü ve eğitimleri yok mu (?) sorusunu hemen akla getirmektedir.

4- Önlemler

Ülkemizde Yapı İşlerinde Sağlık ve Güvenlik Yönetmeliği'ne göre (Ek1B Bölüm II, m.5.2.): Yüksekte çalışmalar ancak "**uygun ekipmanlarla**" veya korkuluklar, platformlar, güvenlik ağı gibi toplu koruma araçları kullanılarak yapılacaktır. İşin doğası gereği toplu koruma önlemlerinin uygulanmasının mümkün olmadığı hallerde, çalışma yerine ulaşılması için uygun araçlar sağlanacak, çalışılan yerde "**vücut tipi emniyet kemeri**" veya benzeri güvenlik yöntemleri kullanılacaktır.

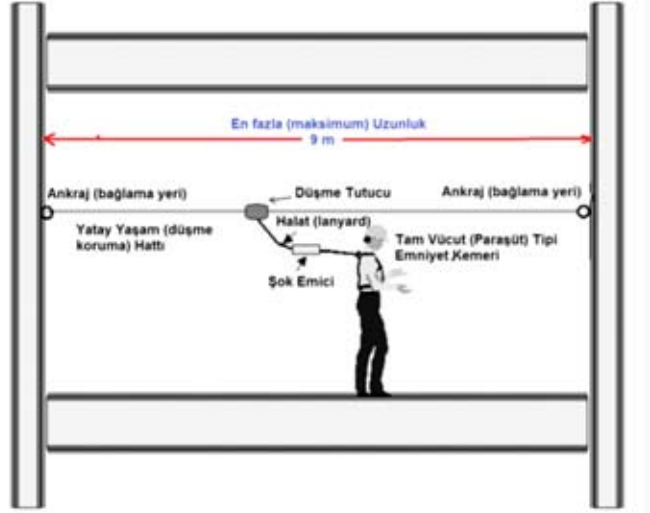
Konu ile ilgili diğer bir yönetmelik olan, "Kişisel Koruyucu Donanımların İşyerlerinde Kullanılması Hakkında Yönetmelik" (Ek II'de) **Düşmelere karşı kullanılan (kullanılacak!) donanım:**

- **Düşmeyi önleyici ekipman** (gerekli tüm aksesuarlarıyla birlikte)
- Kinetik enerjiyi absorbe eden frenleme ekipmanı (gerekli tüm aksesuarlarıyla birlikte)
- Vücudu boşlukta tutabilen donanım (paraşütçü kemeri) olarak belirlenmiştir. Ayrıca ;

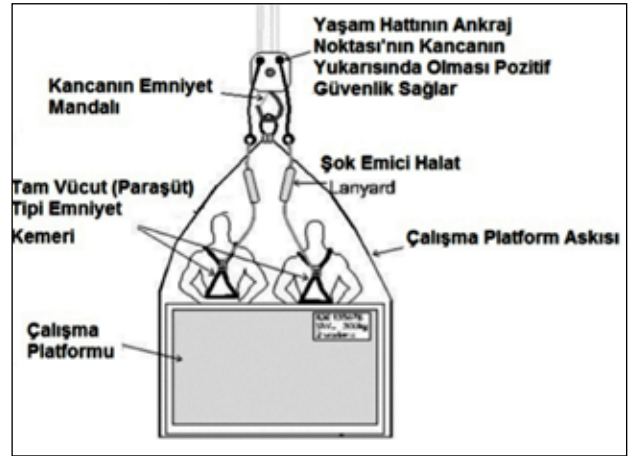
"TS EN 795/Nisan 1998 Yüksekten Düşmeye Karşı Koruma – Ankrāj Cihazları Özellikleri ve Deneyler (ve TS EN 795:1998 A1 : Mart 2004)" gibi standartlar'da vardır. Bu standard'a göre;

- Düşey, yatay ve eğimli yüzeylere tespitlenmiş **ankrajlar** (hizmette uygulanan istikamette) 10 kN.lık (1019,72 kg'lık) bir kuvvet uygulanarak statik bir deney .. yapılmalıdır (m.4.3.1.1).
- Taşınabilir Geçici Ankrājlarına Ait Tip Deneyleri (Hizmette yükün uygulanacağı yönde) 12 kN.lık (1223,66 kg'lık) bir yük uygulanarak statik bir deney, .. yapılmalıdır. Kuvvet 3 dakika süreyle sabit tutulmalıdır. Ankrāj, yükü bırakmamalıdır.
- İmalâtçı talimatları **iki veya daha fazla kişinin sistemi aynı anda kullanmasına** müsaade ederse, ilk iki kişinin her biri için 10 kN.lık (1018,72 kg'lık) bir kuvvetle ve ilâve her kişi için 1 kN.lık bir kuvvet ilâvesiyle (meselâ, üç kişi için 10 kN + 1 kN + 1 kN = 12 kN) (1223,66 kg'lık) .. bir statik deney yapılmalıdır. Kuvvet 3 dakika süreyle sabit tutulmalıdır. Ankrāj yükü bırakmamalıdır.
- İmalâtçı, **ankrajların bu standarda göre deneye tâbi tutulduğuna dair bir beyanı kullanma talimatında bulundurmali** ve aksi belirtilmedikçe **ankrajlar, TS EN 355.de belirtilen bir enerji absorplayıcı ile birlikte tek kişilik kullanıma uygun olmalıdır.**
- Ankrāj hattının kuvvet hattındaki ve ona destek yapısı için ankrāj hattını emniyet altına almakta kullanılan diğer **bütün yük taşıyan elemanları** (meselâ, yapısal ankrāj kazıkları, taşıma levhaları, civatalar), **düşmeyi önlemede veya geri tutmada en büyük hat gerilmesinde, bu gibi elemanlar veya bileşenlerden meydana gelen kuvvetin iki katına dayanacak** biçimde tasarlanmış olmalıdır (Hesaplamalar uzman mühendislerce yapılmış olmalıdır) (TS EN 795/Nisan 1998 M.4.3.3.1).
- Burada uygulanacak deneyler belirtilmiştir. Ancak "**ankraj noktası**"nın kaç kg'lık bir kuvvete dayanması gerektiği (kolay anlaşılabilir şekilde **açıkça**) belirtilmemektedir.
- İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü'ne (m. 529) göre: Emniyet kemerleri'nin taşıma yükü, en az 1150 kg olacaktır. Periyodik olarak kontrol edilecek, (ve) emniyet kemerlerinin bütün teçhizatı, kemerin dayanması gereken 1150 kg yüke dayanacaktır.

Yönetmelik ve standartlarda belirtilenlerin (dış kaynaklı dokümanlardan da yararlanarak) kolay betimlenebilmesi için aşağıdaki şekillerden yararlanılabilir (Bkz:Şekil 1, 2,3).

Şekil 1: Ankrāj yerleri ve ankrāj (yatay yaşam) hattı^[14]

Şekil 2: Vinç kancasına bağlanabilen, kapasitesi belirlenmiş çalışma platformu ve uygun ankrāj noktası örneği^[14]

Şekil 3: Ankrāj ve Resim 3: noktası ve diğer düşme önleme tertibatı [Dhalkası veya karabinalar asgari (minimum) 2268 kg (5000 pound / 22,2 kN) gerilme mukavemetine sahip olmalıdır. Çatlama, kırılma veya kalıcı deformasyona neden olmayacağı 1633 kg, 'lık (3,600 pound (16 kN)) dayanıklılık testi yapılmış olmalıdır^[9]].

5- Tanımlar

Burada "Ankraj" sözcüğü gibi belki de ilk defa karşılaşılan bazı kavramların tanımını belirtmek uygun olacaktır.

"Ankraj Noktası"; ankraj elemanlarının montajından sonra, personel koruyucu teçhizatının bağlanabileceği bir elemandır (TS EN 795/Nisan 1998 m.3.4) .

Resim 4: Yatay yaşam hattının başlangıcı ya da sonu

Resim 5: Yatay yaşam hattında emniyet kemerinin bağlanma yeri

Resim 4 ve 5: "Ankraj Hattı, son durdurma ve hareketli ankraj noktası (Personel koruyucu teçhizatın takılabileceği, ankraj arasındaki rijit hat TS EN 795/Nisan 1998 m.3.81011)."

5.1. Tam Korumalı Vücut Kuşağı (Paraşüt Tipi Emniyet Kemer): Kayışlardan oluşan dizaynı ile insan gövdesini kayışların kişiye göre sıkılmasıyla saran ve düşme esnasındaki tutucu kuvvetlerin üst kalça, pelvis, göğüs ve omuzlar arasında dağıtılmasını sağlayan, bunun için başka bileşenlere veya alt sistemlere bağlanan araçtır.

5.2. Kişisel Düşme Durdurma Sistemleri: Çalışma seviyesinden düşen bir çalışanın durmasını sağlayan sistemdir. Ankraj, bağlantılar, tam korumalı vücut kuşağından oluşur. **Lanyard (emniyet kemerinin bağlantı halat(lar) ı kayış),** yavaşlatma aleti, yaşam hattı ve bunların uygun kombinasyonlarını içerebilir.

Resim 6: Tek bacaklı lanyard ile yaşam hattına bağlı

Resim 7: Tek bacaklı lanyard ile yaşam hattına bağlı

Resim 6 ve 7: Ülkemiz'de "ankraj haatı (yatay yaşam hattı) uygulama örnekleri Yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi çoğu kez ölüm, sakatlanma veya ciddi kırıklar ve yaralanmalarla sonuçlanan "yüksekten düşme" ile ilgili iş kazaları [2010 yılında SGK'ya bildirilen kazaların %14,3 kişilerin düşmesi, tüm kazaların %5,5'i de (3427) kişilerin yüksek bir yerden düşmesi] nedeniyle olmuştur^[10] önlemek kesinlikle olasıdır.

Yukarıda belirtilen nedenlerden dolayı, bugün bazı iş yerlerinde yüksekte çalışacaklara (aşağıda bir örneği belirtilen vb.) talimat verilmelidir.

5.3. Yüksekte Çalışma Yönergesi

- Sıfır kottan (zeminin altında olan yerlerde en alçaktan olan noktadan) **122 cm (4 feet)** veya üzerinde yürütülen tüm işlerde [Not: ancak inşaat projelerinde **183 cm (6 feet)**'de] aşağıdakiler zorunludur [* , **] :
 - ✓ Korkuluğu olan sabit platform veya
 - ✓ Yeşil etiketli (iş güvenliğine uygun) iskele, veya
 - ✓ Ayak hizasından **122 cm [inşaat projelerinde 183 cm]** serbest düşmeyi engelleyecek (standarlara uygun daya-

nıklıkta) **ankraj noktasına bağlanmış**, onaylanmış/kontrol edilmiş emniyet kemeri kullanılması^[11].

Ayrıca;

- Yüksekte çalışan kişi uygun kişisel korunma ekipmanlarını ve aşağıda belirtilen fakat bununla da sınırlı kalmayan diğer ekipmanları kullanmalıdır;

- ✓ Baret
- ✓ İş Güvenliği ayakkabısı
- ✓ Güvenlik gözlüğü
- ✓ Eldiven
- ✓ Uygun kıyafet
- ✓ İletişim için ekipman

- Emniyet kemerleri için ankraj noktası en az **1361 kg (3000 lb.,13.3 kN) taşımalıdır** ve nokta (bağlanma yeri) kullanıcının daha yukarıda olmalıdır. **Ankraj noktasının** kullanıcı üzerinde olması mümkün değil ise ilave önlemler veya ekipmanlar kullanılarak çalışanın güvenliği sağlanmalıdır^[12].

- Kullanıcı her zaman emniyet kemerini, sistemi ve **ankraj noktasını** görsel olarak kontrol etmeli ve bir çalışma arkadaşına kontrol ettirmelidir.

5.4. İzdüşüm Alanının Güvenliğe Alınması

- Tüm alet ve ekipmanlar pratik olarak mümkün olduğunca uygun şekilde düşmelerini önlemek üzere emniyet altına alınmalıdır.
- Yukarıdan obje düşmesi tehlikesi olan yerlerde ya alana bir gözlemci kişi yerleştirilir ya da alan şerit altına alınmalıdır.
- Düşen objelerin basınçlı ekipmanlara hasar vermesi olasılığı olan durumlarda alan fiziksel olarak koruma altına alınır veya ekipman basınçsızlaştırılmalıdır.
- İş tamamlandıktan sonra alan düşme potansiyeline sahip objelerden arındırıldığına dair kontrol edilmelidir.

Bugüne kadar kullanılagelen iki tüzükteki emniyet kemerlerinin kullanılmaya başlama sınırları olarak belirtilen 3 ve 4 m'nin mutlaka düzeltilmesi gereken değerler olduğunu (bu arada) belirtelim.

[(*) İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü (m.521)'ne göre işçiler; Korkuluklu platformlarla çalışılması imkanı sağlanamayan ve **4 m.** fazla yüksek yerlerde .. emniyet kemerleri ve bağlama ipleri kullanacaklardır.

[(**) Yapı İşlerinde İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü'ne göre ise (m.13) Yüksekliği tabandan itibaren **3 m.** daha fazla olan ve düşme veya kayma tehlikesi bulunan yerlerde çalışanlarla güvenlik kemerleri verilecek ve işçiler de verilen bu kemerleri kullanacaklardır.]

Aşağıdaki **insan faktörlerini** gösteren kişilerin yüksekte çalışmasına izin verilmemelidir:

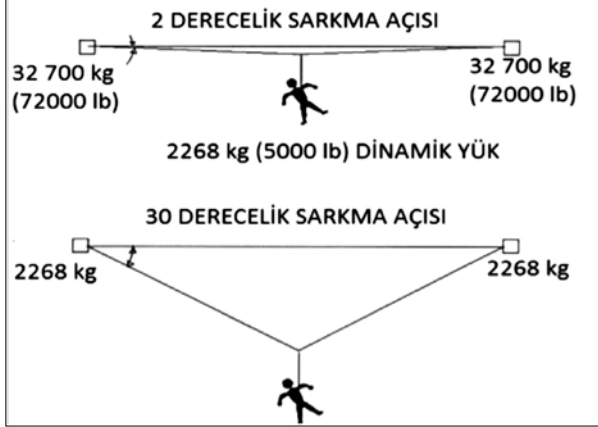
- ✓ Tekrarlayan baş dönmesi ,
- ✓ Epilepsi/ Sara, Psikiyatrik durum (yükseklik korkusu dahil)
- ✓ Kalpte sağlık sorunu , Ciddi akciğer sağlığı sorunu, Alkol ve uyuşturucu sorunu
- ✓ Önemli hasar görmüş eklem fonksiyonları,
- ✓ Makine kullanılmamasını öneren ilaçlar
- ✓ Disiplin sorunları tekrarı vb.

Gerekli eğitim verilmediğinden ve kişinin vücuduna uygun ölçüde emniyet kemeri sağlanmadığından (vb) bazı işçilerin emniyet kemerini ters kuşandığı (omzuna gelmesi gereken kayışları bacaklarına, bacaklarına gelmesi gerekenleri omzuna takmak gibi), emniyet kemerleri üzerinde olup da herhangi bir ankraj noktasına bağlanmadan yüksekte çalışmanın yaygın olduğunu gözlersiniz. Dahası (deneyimlerimiz) yüksekte çalışanların çok büyük bölümünün ve bunların yöneticilerinin ankraj noktaları, bunların bulunması gereken düzeyleri ve ne kadarlık bir ağırlığı çekebilecek güçte olması gerektiği ile ilgili (doğru dürüst) bilgisinin (hemen hemen hiç) olmadığıdır. Yüksekçe çalışmaya çıkan işçi eğer emniyet kemerini kuşanmış ise yasal

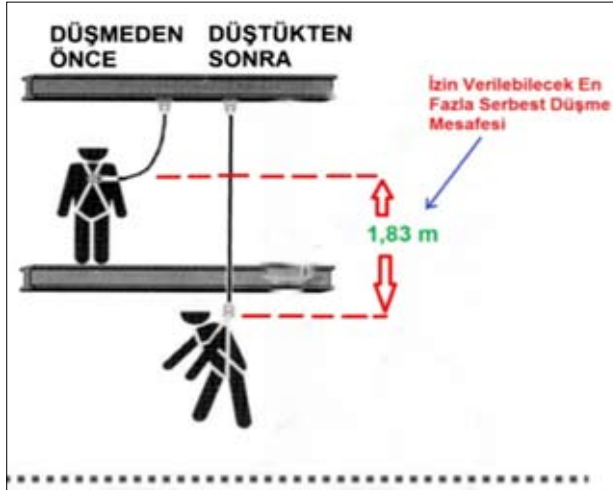
yükümlülüklerle uyulduğu sanılır, işçi aşağıya düşmüş ise ben ne yapayım (!), emniyet kemerini taksaydı (!) denir. Burada sorulacak olan soru şu; bu emniyet kemerleri nereye takılacak ? (yanıtını alamasa da çoğu kez işçide bu soruyu sorar) Önceden bunun iş güvenliği analizi (JSA) yapıldı mı ?

5.5. Emniyet Kemerinin Takılacağı Yer (Ankraj Noktaları) ve Özellikleri

Ankraj noktaları ve hattı'na ait örnekler:

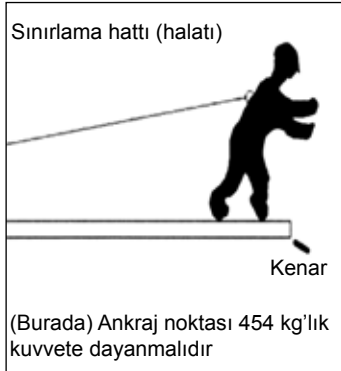

Şekil 4: Ankraj noktaları ve sarkma açısı

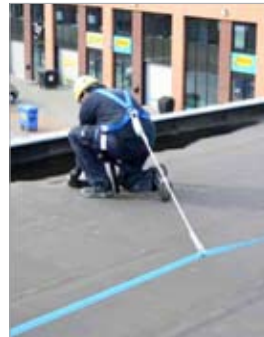

Şekil 5: Düşme durdurma ekipmanlarının serbest düşme limiti 2 m. veya daha az ^[11].

Lanyard'lar (emniyet kemerlerinin bağlantı halatları) ve dikey yaşam hatlarının kırılma mukavemeti (breaking strength) 2268 kg (5,000 pound (22.2 kN)) olmalıdır ^[9,11,12].

Şekil 6: Düşme sınırlayıcı

Resim 8: Ankraj hattının düşme sınırlayıcı olarak kullanılması

Resim 9: Yatay Ankraj hattı ve emniyet kemerinin bağlantı yeri

Resim 10: Ankraj noktalarının kontrolü

Ankraj ve ankraj sistemlerine ait belirli özellikler

Resim 11: Tavan altı vinç güzergahına uygulanmış yatay yaşam (ankraj) hattı

Resim 12: Ankraj noktası bağlantı elemanları^[15]

- Ankraj olabildiğince yükseğe ayarlanmıştır
- Lanyard (bağlantı ipi) paraşüt tipi emniyet kemerine uygun takılmış (bağlanmış)
- Şok emici (sırtta) D-halkasına takılmış

Çalışma alanı üzerine yerleştirilmiş olmalı

– Olası bir düşmede salınmayı en aza indirmeli

Ankraj noktasının taşıma gücü(?) :

– 1361 kg (3,000 lbs)... Vs 2268 kg (5,000 lbs...)

Resim 13: Kendiliğinden Toparlanan Yaşam Hattı (Emniyet Kemer i) ^[15]

Serbest düşmeyi (otomatik olarak) 0,61 m (2 feet) [veya daha az bir mesafede] **sınırlayan** kendiliğinden toparlanan (araç emniyet kemeri gibi geriye sarılan) yaşam hatları ve lanyardlar 1361 kg (3,000 pounds (13.3 kN))'lık asgari gerilme yüküne (tensile load) dayanma yeteneğine sahip olmalıdır ^[12].

Serbest düşmeyi 0,61 m (2 feet) [veya daha az bir mesafede] **sınırlamayan** kendiliğinden toparlanan yaşam hatları ve lanyardlar 2268 kg (5,000 pounds (22.2 kN)) asgari gerilme yüküne (tensile load) dayanma yeteneğine sahip olmalıdır ^[12].

Resim 14 :Ankray nağlayıcıları

Resim 15: Ankray bağlama sapanı

5.6. Ankray Bağlayıcıları (Konektörleri)

Bu tipteki bağlayıcılar (konektörler) ankray noktalarına çeşitli şekillerde bağlanabilir.

- Ankray, ankray noktası ve hareketli ankray noktası, personel koruyucu teçhizatın bağlanacağı şekilde tasarlanmış olmalı ve doğru bir şekilde bağlanmış personel koruyucu teçhizatın kazara açılmasının mümkün olmayacağı bir şekilde tasarlanmış olmalıdır (TS EN 795/Nisan 1998, m.4.2).

6. Sonuç ve Öneriler

- Düşme tehlikeleri (kapsamlı bir şekilde) değerlendirilmelidir.
- Düşme koruyucularının uygun seçimi, montajı, kullanımı, bakımını ve kontrolü yapılmalıdır.
- Çalışanlar eğitilmelidir ^[11].
- Kişisel düşmeyi önleyici sistemin bir parçası olan yatay (ve dikey) yaşam hatları (ankray hatları) kalifiye (yetkili) bir kişinin gözetiminde dizayn edilmeli, montajı (kurulumu) yapılmalı ve kullanılmalıdır. Burada ki "yetkili kişi"(nin) kimler olabileceği yönetmelikler veya standartlarda açıkça tanımlanmalıdır.
- (Çalışma ve Sosyal Güvenliği Bakanlığı tarafından 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kapsamında) "Düşme Koruma Sistemlerinin Kriterleri ve Uygulamaları Yönetmeliği ya da TSE tarafından Standardı yayınlanmalıdır. Bu konuda ABD Çalışma Bakanlığı'nın "OSHA Standard Number :1926.502, (ve) Title: Fall protection systems criteria and practices" olan dokümanından yararlanılabilir ^[13].
- Çatılarda çalışılması gereken işyerlerinde (ve konutlarda); sabit (kalıcı) veya geçici ankray noktaları oluşturulmalıdır. Ankray noktalarının montajı uzman ve yetkin kişilerce yapılmalı, standartlara uygun olarak imalatı gerçekleştirilmiş malzeme kullanmalıdır.

Çatı Ankrajları, dik çatılarda işçileri korumada kullanılabilecek birkaç araçtan biridir ^[13]

Kalıcı (sabit) Çatı Ankrajı ^[13]

- Her bir ankray noktası 2268 kg (5000 lb)'lık bir kuvvete dayanabilecek sağlamlıkta olmalıdır. Standartlara uygun olarak üretilmiş paraşüt tipi emniyet kemeri ve yaşam hattı kullanılmalıdır.

Resim 16: Metal çatı ankrajları

Resim 17: Ağaç çatı ankrajları

Resim 18: Sabit (kalıcı) ankrajlar^[14]

Bu aksesuarlar (parçalar) çelik bölümler (üyeler) üzerine cıvata deliklerinden monte edilebilir. Bunlar her yöne 2268 kg (5000 lb) dayanacak şekildedir^[14].

Kirişli Kavrama Ankray Halkaları

Resim 19: Kirişli Kavrama Ankray Halkaları : Bu aksesuarlar (parçalar) çelik bölümler (üyeler) üzerine cıvata deliklerinden monte edilebilir. Bunlar her yöne 2268 kg (5000 lb) dayanacak şekildedir^[14].

Resim 20: Çıkarılabilir Beton Ankrajlar : Bu ankray elemanları beton deliklere monte edilebilir. Bunlar her yönde uygulanacak 2268 kg (5000 lb) bir kuvvete (yüke) dayanacak şekilde yapılır^[14].

Kaynaklar

- <http://www.haberler.com/bursaemniyetkemerisivaustasini-hayatabagladihaberi/>
- <http://www.haberler.com/temizlikiscisinin20kattalumkalim-savasihaberi/>
- <http://www.haberler.com/olumunkiyisindeakmekparasikazaniyorlar2haberi/>
- <http://www.haberler.com/belineipbaglayipcatilardakikarlaritemizliyor3314046haberi/>
- <http://www.haberler.com/10kattanduseninsaatisicisiolduhaber/>
- <http://www.haberler.com/emniyetkemerikopaninsaatisicisi9-kattanhaberi/>
- <http://www.haberler.com/konyada10metreyukseklikteki-elektrikhaberi/>
- <http://www.milliyet.com.tr/17kattanolumedustuler/yasam-haberdetay/11.11.2010/1312918/default.htm>
- http://www.osha.gov/pls/oshaweb/owadisp.show_document?p_id=10758&p_table=STANDARDS
- SGK 2010 İstatistik Yıllıkları, Bölüm 3 İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları İstatistikleri
- GE International, Inc., GE Energy; Contractual Services Environmental, Health and Safety Manual, Section F.14_Fall Protection, 2005
- http://www.osha.gov/pls/oshaweb/owadisp.show_document?p_id=10758&p_table=STANDARDS
- web.dcp.ufl.edu/.../AnchoragePresentation
- eshdocdb.fnl.gov/.../RetrieveFile?...
- www.chbullco.com/.../basic%20fall%20pro...

Genç Kuşakların Eğitimi Sorunu

Taner AKPINAR

"Eğitim insanın gelecekteki varlığını belirler. Demek ki, eğitimdeki çürüme, insanoğlunun çürümesi anlamına gelir." KARL JASPERS

Toplumsal sorunların büyük bölümünün kaynağı eğitimsizlik olarak ortaya konmakta ve çözüm eğitimde aranmaktayken, eğitimin, sorunun kendisi haline geldiği bir süreci yaşamaktayız. Söz konusu sorunun özünü, iktidarın, eğitimi, yalnızca ve yalnızca kendi dünya görüşüne uygun bir toplum yaratma amacına hizmet eden bir araç konumuna indirgeme çabası oluşturmaktadır. İktidar, sahip olduğu gücün kendisinde uyandırdığı zafer sarhoşluğu hissiyle, yarının toplumunu kendi düşünsel yapısına uygun olarak yeniden ve şimdiden biçimlendirmek için özellikle temel eğitim sistemini hiçbir farklı görüşe aldırmaksızın, yeniden kurgulamaktadır. Bunu yaparken, gerektiğinde manevi duyguların istismarı ya da dayatma yoluna gitmekten de geri durmamaktadır. Yeniden açılan imam hatip okullarına kayıt yaptıran öğrenci sayısının iktidarı memnun etmemesi üzerine iktidar grubundan bir milletvekilinin dillendirdiği şu sözler ibretliklidir: "Açılan yere öğrenci bulamazsak tarih önünde vebalini ödeyemeyiz. (...) bütün okulları imam hatip yapma şansını elde etmiş durumdayız. (...) Velileri, öğretmenleri, öğrencileri tercihler konusunda bilgilendirmeliyiz."⁽¹⁾

Eğitim kurumu toplumun temel yapıtaşlarının en başta gelenidir, iktidarın hırsı ve çıkarlarının bir aracı olmaktan kurtarılması zorunludur. Eğitim, iktidarın toplumu hapsedmeye çalıştığı dar düşünsel sınırların ötesine çıkılarak düşünülmesi gereken, çok boyutlu bir etkinliktir. Bu yazının amacı böylesi çabalara küçük de olsa bir katkı sunabilmek ve konunun örtülmeye çalışılan yönlerine bir Alman düşünürün, Karl Jaspers'in görüşlerini aktararak ışık tutabilmektir.

Karl Jaspers hakkında...

Karl Jaspers hakkında öncelikle özgeçmişine ilişkin bazı notlar aktaralım. 1883-1969 arası dönemde yaşamış bir Alman filozof olduğunu söyleyerek başlamak gerekir. Aslında tıp eğitimi almış ve bir psikiyatr (ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanı) olan Jaspers, 1909 yılında tıp fakültesini bitirdikten sonra Heidelberg Üniversitesi'nin psikiyatri hastanesinde gönüllü asistan olarak çalışmaya başlamıştır. 1913 yılında ise felsefe fakültesinde psikoloji bölümünde ücretsiz öğretim üyesi (*Privatdozent*) olarak ders vermeye başlamıştır. 1921'de de felsefe profesörü olmuştur. Eşinin Yahudi olmasıyla da ilgili olarak politik sorunlar yaşamış ve 1937'de dönemin iktidarı tarafından görevden alınarak yayın yapması da yasaklanmıştır. 1945'de Amerikan işgalci otoritesinin rızasıyla görevine geri dönmüştür. 1948'de ise, Basel Üniversitesi'nin davetini kabul ederek İsviçre'ye yerleşmiştir.

Felsefeye küçük yaştan beri ilgisi olan Jaspers 17 yaşındayken okuduğu Spinoza'dan çok etkilenmiştir. Fakat felsefe alanında araştırma yapma ya da iş olarak felsefe yapma konusunda herhangi bir niyeti başlangıçta bulunmamaktadır. Bunun yerine hukukçu olmak istemiş ve bir süre hukuk okumuştur. Fakat sonradan fikrini değiştirmiş ve tıp okumaya karar vermiştir. Tıp eğitimi sırasında, yalnızca somut şeylerle uğraştığını, felsefeye ise filozofları okumadan sistematik olmayan ilgisinin devam ettiğini ifade etmektedir.

* Yrd.Doç.Dr. Akdeniz Üniversitesi İİBF Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü ve Fişek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim ve Eylem Merkezi Vakfı Gönüllüsü

Tıp eğitimi, bir mesleğe hazırlık anlamında yararlı bulmasına karşın, bunu yaşamın kendisi olarak görmemektedir. Tıbbi bitirdikten sonra psikiyatri hastanesinde gönüllü asistan olarak çalışmaya başlamıştır. Orada yaptığı çalışmalar sonucu öğretim üyeliğine alınmak istenir ancak, kadroların dolu olması nedeniyle felsefe fakültesinin psikoloji bölümünde ders vermeye başlar. Bu sırada psikoloji disiplinine ilişkin fikirlerini bir kitapta (*Psychologie der Weltanschauungen*) toplar. Bu çalışması yalnızca pür psikoloji değil, aslında onun dünya ve insanın dünyadaki varoluşu üzerine düşüncelerini yansıtan bir felsefi eserdir. Bu nedenle eseri "modern varoluşçuluk" olarak nitelendirilir. Felsefi yaklaşımında Max Weber'in hem düşüncelerinin hem de kişiliğinin derin etkisi olduğunu ifade etmektedir. Öyle ki, Max Weber'in ölümü onu derinden etkilemiş ve dünyanın kendisi için artık değiştiği hissine kapılmıştır.

Jaspers öğretim üyeliğine başladığı fakülte de çalışmalarını sürdürür ve dediğine göre, Weber'in ölümünden sonra aralarına düşmanlık giren Heinrich Rickert'e rağmen 1922 yılında felsefe profesörü olur. O anda kendini bu alanda tam olarak yetkin hissetmediğini ancak, yine de hayatının işi olarak felsefe yapmak gibi bir riske girmekten kendini alamadığını söyler. Bunda Weber'in ölümünün de etkisi olmuştur. Çünkü Weber'in ardından akademisyenlerin yaptığı felsefeyi gerçek felsefe olarak görmemekte bu nedenle, bir anlamda, Weber'in boşluğunu doldurma görevini üstlenmektedir.

Jaspers'in Felsefi yaklaşımı...

Jaspers felsefi çabasını iki temel ön varsayıma dayandırdığının altını çizmektedir. Bu iki temel ilgisi bütün yaşamı boyunca devam etmiştir. "Birincisi, bilimsel bilginin bütün felsefi uğraşlar için kaçınılmaz bir etmen olduğu ve bilim olmadan hiçbir doğruluğun olanaklı olmadığı temel varsayımdır. Bilimsel bilginin kesinliği baştan sonra felsefi gerçeklikten bağımsızdır, bununla birlikte onunla ilişkilidir ve olmazsa olmazdır. Diğer taraftan, bilim kendi varlığının nedenini açıklayamaz, yaşamın anlamını ortaya koyamaz ve hiçbir yol göstericilik yapamaz. İkincisi, bilimsel bakış açısından evrensel gerçekliği sağlamayan, bu yüzden bilinebilirliğin biçimleri olarak tam anlamıyla gerçekliği iddia edebilen sonuçlar yaratamayan bir düşünme biçimi vardır. Felsefi düşünce olarak adlandırdığımız bu düşünce biçimi benim kendim olmamı sağlamaktadır. Onun sonuçları kendi prosedürlerinin içsel etkinliğinin dışında ortaya çıkmaktadır ve en sonunda bilimin kendisine bile anlam veren içindeki kaynakların farkına varmaktadır."

Sonuçta Jaspers, kendisini, bilimin çok fazla sayıdaki temsilcisinin tarafındaki felsefeyi küçümseyici tutumun da, fanatik, irrasyonel felsefe yapma biçimleri tarafındaki bilimi küçümseyici tutumun da karşısında konumlandırmaktadır.

Jaspers için Max Weber'in özel bir önemi vardır. Jaspers kendisini derinden etkileyen Weber'in sosyolojik yaklaşımını sosyolojinin insanın var oluşunun felsefesi değil, insan davranışlarının ve onun sonuçlarının özel bir bilimi olduğu şeklinde özetlemektedir.

Jaspers'a göre, sosyoloji, psikoloji ve antropoloji insanı, amaçlı organizasyonlar tarafından onu değiştirmeyi mümkün kılan bir şey, öğrenilebilir bir nesne olarak öğretmektedir. Bu yolla insanın kendisi hakkında bir şey öğrenilmeden, insan hakkında bir şey öğrenilebilir. Bu nedenle, o insanın kendini arayışı ve kendi olma yolu olarak felsefe ile uğraşmayı yeğlemekte, Kierkegaard, Schelling ve Nietzsche'nin öncülleri olduğu akım içerisinde bir varoluşçu olarak yerini almaktadır. Varoluş felsefesinin temel görevini

şu şekilde ortaya koymaktadır: “Varoluşçu felsefe insanın onun aracılığıyla kendisi olma arayışının düşünce yoludur. Uzmanlık bilgisinin kullanımını mümkün kılarken aynı zamanda ondan öteye de gider. Bu düşünce tarzı nesnelerin farkında olmamakta ama gerçek düşünür olmayı izah etmekte ve mümkün kılmaktadır. Dünyanın bilişsel kavranışının aşılmasının (dünyaya karşı benimsenen felsefi bir tutum olarak) getirdiği endişe durumunda, kendi özgürlüğüne (varoluşun açıklaması olarak) başvurmakta ve deney ötesinin sihrini yaparak (metafizik olarak) kendisinin tamamlanmamış olan etkinliği için alan kazanmaktadır.”

Jaspers, varoluş felsefesinin, eğer insanın ne olduğunu bildiğimiz konusunda bir inanç ima ederse anında kaybolacağını, insan ve hayvan yaşamının tipleri konusunda çalışmak için taslaklar sunarak yeniden antropoloji, psikoloji ve sosyolojiye dönüşeceğini ifade etmektedir.

Eğitim konusunda düşünmenin, yazmanın ve kararlar vermenin hiç de kolay olmadığını, derin birikimler gerektirdiğini belirtmek için, Karl Jaspers’in özgeçmişine başvurduk. Yazdıklarımızın bir bölümü ise, bir gecede bir eğitim sistemini “yap-boz”a çevirenlere adanır.

Artık onun eğitim üzerine düşüncelerine geçebiliriz.

Karl Jaspers eğitim konusunda ne söylüyor...

Jaspers’a göre, eğitim her bireyde yinelenen bir süreçtir. Birey içinde yetiştiği olgusal tarihsel dünyanın işleyişi boyunca ebeveynleri, okul ve sosyal yaşamın diğer bazı kurumları tarafından amaçlı bir eğitime tabi tutulur, daha doğrusu maruz kalır ve böylece kültür olarak bilinen şeyi kazanır. Kültür, bireyi, onun kendisi olması yoluyla tamamlıyarak farkında kılar. O bu sayede belirli bir yerde sabit kalmak yerine dünyaya açılır. Bir kişi kendi gerçekliği ile birleşen dünyanın berraklığı ve zenginliğiyle orantılı olarak daha kesin bir şekilde kendisi olabilir. Eğitimin insanın gelecekteki varlığını belirlediğine inanan Jaspers eğitimdeki bir çürümenin insanoğlunun çürümesi anlamına geleceği görüşündedir.

Jaspers, eğitimi, tarihsel geleneğin dışında ve onunla ilişkisi olmayan, bu çerçevede de yalnızca teknik beceri eğitimi, gerçekçi bilginin kazanımı ve çocuğun çağdaş toplumda bir pozisyon ele geçirmesini güçlendirecek bilgidir. Oluşan bir etkinlik olarak gören bir yaklaşımın var olduğunu da ifade etmektedir. Ama bunu benimsememektedir. Eğitime tabi tutulanlar saygı duymakta, boyun eğmekte, güvenmekte ve genç olarak doğruluk iddia etmemektedir. Çünkü onlar geleceğin hazırlayıcısı ve olası misyonundan daha fazlası olarak görülmemektedir.

Jaspers kendi perspektifinden eğitime ilişkin temel sorunsalı şu şekilde ortaya koymaktadır. Ona göre, temel sorun yalnızca çağdaş yaşamın kaynakları dışında eski kültürün etkisini azaltmanın mümkün olup olamayacağı değil, aynı zamanda popüler eğitimci, işçi, çalışan ve köylü toplumlarında bunun yerine yenisinin kurulup kurulamayacağıdır. Şöyle diyor Jaspers; “İnsan kendi ıssızlığında yalnızca tam olarak gerçekliği kavrayıp kendini dönüştürmeyecek, aynı zamanda bir kez daha meslek ve partiyi aşıp insanoğlunu tam olarak bir araya getirecek bir topluma ait olacaktır.”

Jaspers eğitimin kitlelerin tercihi bırakılamayacak bir iş olduğu görüşündedir. Çünkü kitlelerin tam olarak ne istediklerini bilmediğini düşünmektedir. Kitlesele taleplerin ortalama konulara ilişkin olduğunu, bu nedenle eğitimin doğasının kitlesele talepler tarafından belirlendiğinde sonucun ortalama birşey olacağını belirtmektedir. Bunun nedenini insanların yaşamda pratik olarak uygulanabilecek şeyleri öğrenmek istemeleri olarak ortaya koymaktadır. Yaşamla yakın ilişki içerisinde olmak isterler ve bu sayede yaşamı kolay ve konforlu kılan her şeyi anlamak isterler. Bu nedenle, herkesin sürekli eğitiminin sürdürülebileceği bir çerçevede olarak devlet gençlerin eğitimi ile ilişkilendirilir. Çünkü insanoğlu eğitim aracılığıyla zaman içinde devleti sürdürmek

zorunda olacak hale getirilir.

Jaspers’a göre, bu konuda devletin önünde iki seçenek bulunmaktadır. Bir tarafta eğitimi kendi haline bırakabilir, kitlesele taleplerin kendi yolunu tutmasına izin verilebilir. Bu durum, herhangi bir birleştirme türü ya da istikrar olmaksızın, önemli eğitim pozisyonlarının hakim gruplar arasında dağılmasıyla sonuçlanacaktır. Bir bütün olarak sonuç hiçbir gerçek toplum ruhunun hakim olmaması, buna karşın okulların boş retorik bir türünün ya da diğerinin (ulusalci, felsefi ya da sosyal) yönlendirmesine maruz kalmasıdır. Öğretmenler ise, mekanik bir şekilde müfredat kullanan, şaşkınlık içerisinde biri değerini anlamayan bir duruma düşecektir. Her şey karman çormandır ve sürekli değişiklikler vardır. Çocuklar hiçbir zaman unutulmayacak bir şekilde karakteri etkileyebilen samimi, yüce ve asil izlenimler alma konusunda başarısız olmaktadır. Bireyselliği arzu edilen daha fazla geliştirmek için bir çaba vardır ama henüz öğretmen başarmaya çalıştığını başarma konusunda başarısız olmaktadır, özellikle de karakterin biçimlendirilmesinde. Çocuklar gerçekten geleneği parçalanmış bulmaktadır. Fakat güvenle girebileceği hiçbir dünya bulamamaktadır.

Jaspers devletin eğitime el atıp kontrolü ele alması durumunda, bunu güç kullanarak kendi amaçları doğrultusunda kalıplaştırdığı görüşündedir. Jaspers, o zaman zihinsel özgürlüğün felci pahasına birleşik bir eğitim sistemi yaratıldığını, temel fikirlerin dogmatik bir şekilde kafaya sokulduğunu ve böylece insanoğlunun standardize edildiğini söylemektedir.

Devletin eğitimi kendi haline bırakmasının ya da kontrol altına almasının sakıncalarını ortaya koymakta fakat buna karşı, hiçbir basit çözüm önerisinin getirilemeyeceğini ileri sürmektedir. Jaspers’a göre, kitleler devlet zoru aracılığıyla bu tek-tipleştirmenin ve çoklu amaçsızlığın farkındadır. Devletin gücü hiçbir şey yaratamaz, yalnızca kendisini koruyabilir ya da yok edebilir. Geleceği tasarlayıp bütünü farkında olduğumuzda zihinsel durum taleplerini ortaya koymaktadır. Eğitim, yalnızca öğretim ve disiplin arasındaki ayrım ve herkes için kavranabilir olanla içsel varoluşunun eğitimi sayesinde bir elit tarafından elde edilebilir olan arasındaki ayrım kitlelerin değerlendirmelerinin önüne geçirildiğinde gerçek düzeyine geri getirilebilecektir.

Çinli Hintli ya da Batılı olsun, herkesin gelecekte karşı karşıya kalacağı en önemli sorunun genç kuşakların eğitimi sorunu olduğuna işaret eden Jaspers, bütün dünyada eğitimin amaçlı bir planlama ve sürekli bir reform konusu olduğunu söylemektedir. İnsanlar her yerde onu nasıl geliştireceklerini ya da nasıl tamamen yeni bir temele oturtacağını düşünmektedir. Yalnızca çocukların geleceği değil, insanlık halinin geleceği de tam olarak eğitimin sonuçlarına dayanmaktadır.

Jaspers eğitim konusunda totaliter ve özgür bir dünya ayrımına dikkat çekmektedir. Totaliter bir dünyada, diğer her şey gibi eğitim de tamamen planlanır ve buna göre düzenlenir. Totaliterler, bilimsel-teknolojik bakış açısıyla eğitimi makine gibi organize ederler. Eğitim, insanoğlunu itaatkar bir şekilde işlev gören bir emek aracına dönüştürme etkinliğine indirgenir. Böylece, insanlar teknik becerilere ve işlevsellik deresine göre değerlendirilebilirler. Buna karşın, özgür dünya yaşarken bütün planlarına yön veren bir zeminde ve onun aracılığıyla yaşamaktadır. Bu zemin tarihte yaşama kavuşur, gündelik yaşamdaki varlığı sayesinde çocuklarda farkına varılır, fakat bir bütün olarak ne planlanmış ne de oluşturulmuştur. Özgür dünya için neyin planlanıp neyin planlanamayacağını belirlemek son derece zor bir problem haline gelmektedir. Eğer yanlış bir tür planlama yapılırsa totalitarizmle sonuçlanan yol boyunca bilinçsiz bir şekilde sürüklenilebilir. Bu nedenle sürekli planlama insanoğlu için gereklidir. Ancak, planlama yapılırken ‘çocuklara bilgi ve beceri öğretilmelidir’, ‘çocuklar ilgilerine ve yeteneklerine göre eğitilmelidir’ ve ‘okullar çocukları

topluma yararlı üyeler olarak yetiştirmelidir' türünden kalıp yargılara karşı son derece temkinli olunmalıdır, aksi halde sonuç yine totalitarizm olacaktır.

Jaspers'in sözü üzerine ya da son söz yerine...

Karl Jaspers'in eğitim üzerine değerlendirmelerinde öne çıkan can alıcı noktaların ilki, genç kuşakların eğitim etkinliğindeki pasif konumlandırılışı ve araçsallaştırılmasıdır. Buna göre genç kuşaklar aslında amaçlı bir eğitime tabi tutulmakta daha doğrusu maruz bırakılmaktadır. Bunun sonucunda iki temel çıktı elde edilmektedir. Bir yandan genç kuşaklarda araştırma, sorgulama ve eleştirel bakıma yerine boyun eğme, itaat etme ve saygı duyma gibi davranışlar yerleştirilirken, diğer yandan onlara toplumda bir yer edinmesini sağlayacak teknik bilgi verilir. Demek oluyor ki eğitimin kendisini kayıtsız koşulsuz yüceleştirme notasında dikkatli olmakta ve 'her derde deva eğitim' türünden ön kabullerle hareket etmemekte yarar var.

Jaspers'da öne çıkan ikinci kayda değer nokta insanın kendini gerçekleştirmesinin toplumdan ve toplumsal etkiden sıyrılmasıyla olanaklı olabileceği vurgusudur. Jaspers burada varoluşçu felsefe akımının bir temsilcisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Varoluşçu akımın toplumun etkisinden kurtulup üst insana ya da daha tanıdık bir ifadeyle söyleyecek olursak, insan-ı kamil'e erme tutkusu Jaspers'da bu şekilde dışa vurulmaktadır. Varoluşçu felsefe akımının yaşamsal kaynağını oluşturan bu söylemi burada daha ayrıntılı olarak ele alma olanağına sahip değiliz.

Jaspers'in tartıştığı diğer bir kritik nokta en can alıcı konuya parmak basmaktadır. Bu, genç kuşakların eğitiminin nasıl kurgulanacağı sorunudur. Jaspers insanların yalnızca yaşamı kolay ve konforlu kılaacak pratik şeyleri öğrenmek isteyecekleri savıyla eğitimin kitlelerin taleplerine bırakılamayacağı görüşündedir. Hemen söylemek gerekir, bugün eğitim kitlelerin değil ama piyasanın taleplerine göre şekillenmektedir ve piyasa eğitimi yalnızca kendi işine yarayacak pratik bilgilerin aktarıldığı bir etkinlik olarak görme eğilimindedir.

Jaspers eğitimin kitlelerin taleplerine bırakılması tehlikesine karşın devletin bu anlamda kontrolü ele almasının da çözüm olmadığına vurgu yapmakta ve kafaları iyice karıştırmaktadır. Ona göre, devlet eğitim sistemini kontrol altına aldığı anda bunu kendi çıkarları doğrultusunda kullanacak ve insanları birtakım dogmatik bilgilerle donatarak standardize edecektir. Şu sıralarda ülkemizde durum göz önüne alındığında Jaspers'in bu konuda ne kadar haklı olduğu ortadadır. Jaspers totalitarizm ve özgür bir dünya karşılaştırması yaparak aslında aralarında ince bir çizginin bulunduğu iki farklı dünyada çözümü özgür olanında görmektedir.

Özgürlük, demokrasi, toplumun "üst" insanlardan oluşması (herkesin "üst" insan olması) da eğitimden geçmektedir. Belki de, bu değerlere erişim, spiral şeklinde bir gelişmeyi gerektiriyor. Gittikçe bilinçlenen ve özgürleşen toplumun, eğitim konusundaki istemlerini yükseltmesi ve devletin istenmeyen müdahalelerini engellemesi ile, gittikçe özgürleşme ...

Özlediğimiz özgürlüğe kavuşmak umuduyla...

Dipnot

(1) <http://haber.sol.org.tr/devlet-ve-siyaset/akpli-vekil-444un-gercek-yuzunu-sergiledi-haberi-58729>

Yararlanılan Kaynaklar

Jaspers Karl, (1951), Man in the Modern Age, (Translated from the German by Eden and Cedar Paul), Routledge & Kegan Paul, London.

Jaspers Karl, (1957), Philosophical Autobiography, The Philosophy of Karl Jaspers, (Edited by Paul Arthur Schilpp), Tudor Publishing, New York, pp. 5-94.

Jaspers Karl, (1963), Philosophy and the World – Selected Essays and Lectures, (Translated by E.B. Ashton), Gateway Edition, Washington.

Jaspers Karl, (1969), Philosophy Volume 1, (Translated from German by E.B. Ashton), University of Chicago Press, Chicago.

1. İş öncesi riskler değerlendirilmeli,
2. Forklift çatalı üzerine konulmuş, 1,3 m'den daha yüksekçe kaldırılmış tahta palet üzerinde çalışmamalı,
3. Forkliftin durduğu zeminin sağlam olduğundan, forklift tekerlerinin biri veya birkaçının aniden çok meyecğinden emin olunmalı,
4. Forklift çatalı ile; özel olarak yapılmış, kaldırma kapasitesi belli ve üzerine yazılmış koruluklu bir gelişme platformu olmadan herhangi bir kimse kaldırılamamalı,
5. Uygun gelişme platformu içinde çalışan kişi(ler) paraşüt tipi emniyet kemeri kullanmalı ve emniyet kemeri gelişme platformuna takmalı,
6. Kaynak yapan personel ve yardımcısı yüz baret, göz koruyucusu, kaynakçı gözlüğü, kaynakçı şilepi, kaynakçı eldiveni ve elbisesi olmadan kaynak yapmamalı,
7. Forklift operatörü aracından ayrılmamalı, olası bir aksaklık durumunda hemen müdahale edebilmeli,
8. Yüksekte çalışan personelin sağlık raporu olmalı,
9. Verde herhangi bir kimşenin gelişme sahasına girmemesi, aşağıya düşen kıvılcımların tehlikeye oluşmaması için gözcü ve yangın söndürücü bulunmalı,
10. Forkliftin (ve vinçin, sapanın – bağlanti elemanlarının) periyodik bakım ve testi yapılmış ve güvenli kullanıma uygun olmalı,
11. Personel kaynak, yüksekte gelişme, kişisel koruyucu donanımlar vb eğitim almış olmalıdır.

Ne yapılmalı ?

> Sayfa 23'ün yanıtı

İKİ DAKİKA DÜŞÜN

El Salla

Servet ŞENGÜL

Artık kasabadan ve dolayısıyla tarla-tapan işlerinden tümünden kurtuldum. Şaka maka, üniversitede üçüncü yılım. Ankara'da okuyorum; Hukukta! Bizim kasaba artık sayfiye yeri oldu ve son zamanlarda pek gözde. İlk bir-iki ev yapıldığında ne olduğunu anlamamıştık. "Güzelim şehirleri bırakıp ne demeye bizim gariban kasabaya geldiler ki?" demişti büyüklelerimiz. Evlerde, kahvehanelerde, tarlalarda, bu konu konuşulur olmuştur. Bizim evin de baş konusuydu yeni gelenler. Babam, "Yok, manzara şöyle güzelsin, yok güneş acayip güzel batıyormuş..." deyip dururlar. Peh! Laf ola beri gele. Güneş bu kardeşim, bildirgin güneş işte! Oldum olası, hep aynı doğar, aynı batar. Güneşe mi bakacaz, iş mi yapacaz? Ninem hınzır bir gülümsemeyle, "Bunlar aylak bakkal yavrum..." diyerek, güya babamı desteklerdi. Zenginın parası züğürdün çenesini yorarmış derler ya, bizimkisi de o hesap. Sonuç ortada işte...

Herkes denizimize, havamıza bayılıyor. Kumlarda yatıp ağnıyorlar bizim beygirler gibi. Bir bildikleri var canım besbelli. Belki ilerde biz de onlar gibi gireriz denize; ama annemler kessen girmez öyle cıvı cıvı. Benim de şort almam gerek. Annemin diktiği Amerikan bezinden uzun don, yüzerken balon yapıyor. Ha, bir de büyük havlun olacak.

Bizim evlere hiç benzemeyen güzel mi güzel evler kondurdular yalı buyuna. Kısa zamanda evler neredeyse bütün yalı boyunu kapladı. Sahipleri, İzmir'in, Manisa'nın zenginleriymiş. Hepsinin yüzü ışıltı ışıltı; güleç insanlar. Annem "Bu zenginler, nedense hep güzel oluyor. Rabbim parayı da güzelliği de bunlara vermiş" deyip ardından, "tövbe, tövbe!" yi yapıyor her defasında.

Evlerin hepsi bahçeli, ama sahipleri, sulamak ve sevip seymekle dışında diktiklerini dilini bilemiyor. Gelip geçerken birkaç ağacı öylesine aşılayıp, dikilen bitkilerle ilgilenince babamı sevmişler. Otun, börtü-böceğin, ağacın dilini bildiği için, şimdi bahçelerin çoğuna babam bakıyor. Tabii ki parasıyla. Hane başı, aylık elli lira. Şekip Bey, Eyüp Bey, Erol Bey, baharda gelince paranın tümünü veriyorlar... Babam, bir nevi memur bahçıvan sayılır. Bu duruma en çok annem ile ablam sevindi. Onlar da hem evde, hem tarlada çalışmaktan kurtuldular. Ellerimde hiç nasır kalmadı. Güneş yanıklanam geçti; çillerim kayboldu. Annem, "Kalem efendisi oldun valla!" diyor gülerek. Sevindiğine göre iyi bir şey olmalı.

Üç yıldır, Ankara'ya üniversiteye, gide gele, otobüs yolculuklarında deneyim kazandım. En az yarım saat önceden yerime oturup, biletimde yazan yerimi garantiliyorum. Koltuğum cam kenarında olmalı. Bir keresinde en sevdiğim yer olan 12 numarayı başka bir yolcuya daha satmışlardı. Tabii adam önce oturduğu için kalkmadı haklı olarak. Ben de olsam kalkmazdım.

Otobüsün hareket saati yaklaştı. Muavin, "Ankara yolcusu kalmasın!" diye bağırıp, çırpınıyor. Ama halâ birkaç boş koltuk var. Belki benim yanıma boş kalır da, yata yata giderim diye heveslendim. Otobüs, tam kalkacakken biri koşarak geldi, telaşla ön kapıdan bindi. Lacivert takım elbiseli, kravattı, kolalı beyaz gömleği tiril tiril bir adam. Biletinde 12 yazıyorsa hiç şansı yok, kalkmam. Bana doğru yaklaşıyor. Benim sıramda durdu. Çantasını rafa koydu. Yanımda oturanak kişiyi tepeden tırnağa süzerim. İt midir, uğursuz mudur bilmiyorum. Şakaya gelmez bu iş. Onca saat yan yana oturacak, ama ek yerini belli etmeyeceksin arkadaş. Büyük bir özenle ceketini çıkardı. Astarı dışa gelecek şekilde boylamasına ikiye katlayıp çantasının üstüne koydu. Kibar bir hareketle koltuğuna otururken, buruşmasını diye, pantolonunu dizlerden az yukarı çekip öyle oturdu. Kırklı yaşlarda olmalı ki, saçları hafif kırlaşmalar var. Benim gibi köylü değil. Elleri pembeyaz, parmaklar kalem. İzmirli olsa gülümser ya da "merhaba" falan gibi bir şeyler söylerdi. İzmir'e sık gelen iş adamı ya da devlet memuru olmalı. Devlet memuruysa sivil polis bile olabilir, dikkat etmeli. Artık yolda anırlar. Yok, canım paranoyak falan değilim! Küçük takıntılarım var herkes gibi ama haklı nedenlerim de var. Lisede Galip diye bir arkadaşım vardı. O da Siyasal kazanmıştı aynı yıl. Taa o zaman bile lâkabi, "Teşkilatçı Galip" ti. Her kavramın gerçek hayatta bir karşılığını bulma konusunda çok yaratıcıydı. Çevre köylerin pamuklarını alıp çirçir fabrikasında çiğit'ini ayıran Zahireci Süleyman, bize göre kasabamızın burjuvaziydi. Devrimden sonra ilk el koyacağımız "Üretim Araçları" sahibi ve somut olarak görebildiğimiz 'işbirlikçi burjuvazi' örneğiydi. Adamın ilkokula giden iki oğlu vardı. İşte bizim Galip, saflara kazanılacak yeni bir devrimciye burjuvaziye, küçük burjuvaziye anlatırken, Süleyman'ın oğullarını gösterip "Bak aga, aha bunlar güçlü burcuva işte. Büyüyünce burcuva olacaklar annadın mı?" derdi. Bir taşla, iki kuş! Arada bir hata yaptığı da olmuyor değildi. Geçen yıl İstanbul'dan gelirken, yanındaki adamı "teşkilatçı" kazanmak için yalı boyunca hayli uğraşmış. "Bu iş tamam aga," diyormuş içinden. Ama garajda iner inmez adam devriye polisleri bir işaret çakmış, almışlar bu şaşkalozu karakola, atmışlar nezarete. Meğerse adam polismiş. İki üç saat sonra komiser bunı getirmiş karşısına. Bakmış ki tıfil, temiz yüzlü bir köylü çocuğu... Adam Türk filmlerindeki, Hulusi Kentmen gibi babacan bir komisermiş anlaşılan. Biraz öğüt verip, birkaç tokat attıktan sonra komünistlikten vazgeçtiğini düşünerek salıvermiş. Bu şaşkınlığını yediremedi bir türlü kendine Galip. "Hocam yol biraz daha uzasaydı, herifi kesin kafalardım. İçerden bir adamımız olurdu be aga, fena mı?" diye işi şakaya

vurdu bir zaman.

Basmane garajından çıktık ağır ağır. Kaptanımız, saçları ağarmış ufak tefek, ama deneyimli olduğu belli. Bir iki kez bu otobüse binmişigim var, oradan biliyorum. Beyaz gömleğinin omuzlarında, sırmalı pilot apoletleri ışıltı ışıltı yanıyordu. Bir pilot şapkası olsa, eminim uçak bile uçurur. Gömleğin cebinde, kırmızı Marlboro paketiyle de hava bin beş yüz. Aklini kaptırsan, sigaraya başlarsın.

Muavin, bıçkın, fırlama biri. Kesin Tepecikli'dir. Neyse. Bornova'yı geçtik. Belkavhe'nin oralarda Cumhuriyet gazetesini açtım, yan gözle de yanımdaki koltuktaki oturan adamın tepkisini anlamaya çalışıyorum. Birkaç sayfa geçtim, tepki yok. Sanki otobüsü o kullanıyormuş gibi gözü sürekli yolda. Başka bir şey denerim daha sonra.

Nifi geçtik, Turgutlu'ya yaklaşıyoruz. Buradan sonrası bana komik gelir hep. Turgutlu, Ahmetli, Salihli, derken yoldaki kasabalardan, Recepli, Aysel, Fatmalı diye adlandırılmış bari elleri değmişken diye içimden geçirir, gülmemi zor tutardım.

Ankara'ya doğru ilerledikçe hem iklim, hem toprak, hem de bitki örtüsü yumsacık geçişlerle değişir. Sonbaharda, ovadaki tarlalar, fukara yorgani gibi yama yama görünür uzaktan. Bu mevsimde ise toprak görünmez. Yeşilin, sarının bin bir tonu yarışırken, üzerindeki ince sabah sisi, güzel bir kadının yüzündeki tül gibidir. Nasıl olur da şu kara toprak, bunca rengi, kokuyu, lezzeti yaratabiliyor diye hâlâ şaşarım. Elbette bilimsel açıklaması vardır ama en doğrusu, yerden bir avuç toprağa yakından bakmaktır. Büyüteç olsa içindeki minik canlıları bile görürsün. Şöyle hafifçe koklayıp, parmakların arasında ufaldıktan sonra yavaşça aldığın yere bırak. Sanki az önce eline aldığın o değildir. Orada, öylece, milyonlarca yıldır durduğu gibi, yani sen yokmuşsun gibi durur. "Senin burada olup-olmamanın bir anlamı yok benim için." demez, ama ben o durumu bilirim.

Asma yapraklarına değen hafif bir sabah yeli, Salihli ovasını yeşil bir deniz gibi dalgalandırıyor. İçindekiler yeli hisseder ama denizi göremez. Derler ki, insan eksen çıkar burada. Binlerce yıldır olduğu gibi, yine insanlar toprakla dövüşüyor, seviyor. Tıpkı dört yıl önceki bizim aile gibi. İşte, çocuklardan biri doğrulup, çapanın sapına dayandı, yola bakıyor. Çocukken ben de motorun sesini taa uzaktayken duyar, ama babam kıyam diye işi bırakıp bakamazdım geçen otobüslere. Onlar, bambaşka bir yaşamın bize uzak, ulaşılmaz seyrilikleriydi. Ve içinde olmayı, sadece hayal edecek kadar yabancıydık. En çok ER-TAŞ geçirdi bir de KAZAZ. Edremit-İzmir yazardı camlarında. Benim beğendiğim otobüs VARAN'dı. Hele o ok adan at kız amblemi yok mu? Bir sabah saatlerinde İstanbul'a, akşamüzeri ise İstanbul'dan gelip İzmir'e giderdi.

Neredeyse otobüsün camına yapıştım. Pamuk çapalıyor bu aile. Fideler bir karış olmuş; demek ki ikinci çağa. Birkaç yıl önce, ben de bu topraklarda çalışırdım gün boyu. Otobüs geçerken de çaktırmadan geri kalıp, el sallayan birini gözler, bir koltuğunda olmayı düşlerdim. Tarladaki o çocuk da bu otobüsün bir koltuğunda olmayı düşünüyor, kendimden biliyorum. El sallıyorum ağır çekim. Gözden kayboldu sarı saçlı çocuk, bir elim havada.

Hızla yol alıyoruz. Engebeli arazilerle birlikte bütün tarlaları başlar şimdi. En rezil tarım işidir. Tütün sulak arazide değil, yamaçta olur. Yapraklarının "kuzukulağı" maktuldür. İşte karşı yamaçta bir bütün tarlası. Altı kişi var içinde, dördü kız. Çok bütün yapar bu aile çünkü kızların eli işlektir. Güneş iki mızrak boyu yükselmiş. Artık bütün kırmayı bırakmaları gerek tütündekilerin. Narindir tütünün yapağı sıcakı sevmes, sener, küser. O narın, o nazenin yapraktan bu zifir, bu katran nasıl çıkar şaşarsın. Eline sıvanan katran, ekmeğine suyuna buluşur, acısını diline duyurur. Tütündekilerin hepsi de yorgun ve uykusuzdur biliyorum.

Otobüsün yaklaştığını hissedince, kızlardan biri doğruldu, bakıyor. Güneşi ve köylü olmayı sevmes bu kız milleti. Sadece gözleri açıkta kalacak şekilde yüzlerini sarmışlar. Ablam da böyle sarmıştı. Süt beyaz tenli olduğundan, korunmazsa hemen güneş çilleri oluşurdu yüzünde. Tarla dönüşü kremle yüzüne, ellerine uzun uzun bakım yapırdı. Cam kavanozdaki, hoş kokulu "Süleyman Ferit Eczacıbaşı" kremi en ünlüydü. Bir de Tokalön ve Havilland vardı, ama, onlar pahalıydı. Zenginler kullanırdı. Garanti olsun diye, iki elimi de sallıyorum bu kez ablamın hatırına. O zamana kadar konuşmayıp yola bakan adam birden, "Boşuna el sallıyorsun. O uzaktıktan seni göremezler." demez mi? Durakladım birden. "Ben sadece tarlada çalışanlara değil, ablama, artık gerilerde kalan çocukluğuma el sallıyorum" desem, anlar mı acaba? Yan gözle pantolonu, gömleği buruşmasını diye kıpırdamadan oturan yanımdaki adama baktım. Yok, anlayamazdı beni. Ama yine de camdan hızla uzaklaşıp, ona görüş alanı açtım, telaşla,

"Abi, sen de el sallasana! Tarlada çalışan çocuklara çok iyi gelir biliyor musun?"

Herhalde anlamadı ki, bir tuhaf baktı yüzüme. Aman sen de... İster anlansın ister anlamasın. Hiç umurumda değil. Afyon'a kadar, tarlada çalışan her gördüğüm aileye ellerimi salladım.

Yeni Yayınımız: Beyin Gücü Mezarlığı Türkiye

"Söz" ile "eylem" birliği konusunda ülkemizi yönetenlere eleştirimiz var. Hep aklın ve bilginin yanında olduklarını söylerler; ama eyleme bakın tam tersi. Aklını kullanan, daha iyiyi daha güzeli arayan ve kendini durmadan geliştirene sanki düşman.

Bu söylediklerimiz eğer size abartı ya da haksız bir değerlendirmeye gibi geliyorsa, durmayın Vakfımızın yeni yayını olan "Beyin Gücü Mezarlığı Türkiye" kitabını okuyun. Bu çelişki ile daha kapakta karşılaşıyorsunuz. Binlerce insanımızı yitirmişiz; tek ortak yanları ülkemizde "aklı-selim'in (sağduyu) egemen olması; ülkemizin daha yaşanır bir yer olması için düşünmek ve girişimlerini paylaşmak.

Prof. Dr. Nusret H. Fişek'in 97.doğum ve 21.ölüm yıldönümünde, her yıl olduğu gibi, 3 Kasım 2011'de sanat ve bilim ortamında buluşmuştuk. Bu çalışma, işte bu buluşmadan geliştirildi. O gün etkinliğimize katılarak, hem bir önderi anmakta bizi yalnız bırakmayan, hem de bilgi üretimine katkıda bulunan toplum dostlarına teşekkür ediyoruz.

Kitaptaki yazılara bakıyorsunuz. Tüm yazarlar, bu olguyu çeşitli yönleriyle irdeleyip, bizlere hem yaşadıklarımızın vardıgı boyutu fark ettirmeye çalışıyorlar; hem de sorunun özünü ve çıkış yolunu göstermeye çalışıyorlar.

Mustafa Balbay, ne yazık ki, özgürlüğünden yoksun. Aramıza katılmasını hem biz çok istedik, hem de kendisi. Ancak gönderdiği yazısıyla aramıza katılabildi. "Beyin Ölümü" başlıklı yazısında,

"insanları düşünmemeye, sormamaya, sadece onlardan istenileni yapmaya yöneltirseniz, bütün organları çalışmaya devam edecektir. Beyin haric!" diyor. Daha sonra aydın kıyımlarından; "bir gideriz, bin geliniz diye dillendirilen toplum coşkusundan; ama buna karşın, bilinçsiz kitlelerde bu kıyımların yarattığı yılgınlık ve içe kapanıklıktan söz ediyor. Balbay, "devlette devamlılık esas" denilirken, nasıl birikimlerin izlerinin silinebildiğine değiniyor ve sözü düşüncelerinin de silme çabalarına getiriyor. Dünyada ifade özgürlüğü yönündeki gelişmelere karşın, Silivri Davaları'nda tam tersine, "düşünceye hazırlık suçu" diye yeni bir suç türü icat edildiğini yazıyor. Tüm yazdıkları, mutsuzluğa değil, bilim ve çağın işliğini çoğaltmaya özendiriyor.

Prof.Dr.Alpaslan Işıklı, "Beyin Gücü Mezarlığı" başlıklı yazısında, bir toplumun gelişmesine set çekmek isteyenlerin, hatta bir ulusu tarih sahnesinden silmek isteyenlerin, öncelikle toplum önde gelen beyinlerini hedef aldığını belirtiyor.

Aykut Göker, konuya iki yönden yaklaşmayı deniyor: (1) İktidarın kendi kurulu düzenini sürdürmek için var olan beyin gücünün en seçkin kesimlerini yok etmek ya da bu gücün ülkeyi terk etmesine neden olmak, (2) Ülkede "özüncü düşünen, merak eden, sorgulayan ve sorgularken herhangi bir tabu tanımayan beyinlerin ortaya çıkmasını hiç bir biçimde izin vermemek. Göker, "Beyin Mezarlığı Türkiye" derken, konunun temellerini Osmanlı'ya kadar taşıyor; bize yeni ufuklar açıyor.

Prof.Dr.A.Gürhan Fişek, hangi beyinlerin hedef alındığını sorguluyor. "Beyin gücü"ne değil, "beden gücü"ne önem veren yaklaşımların, ülkelerin yazgısını nasıl etkilediğine değiniyor. "Beden gücü"ne önem veren Osmanlı yaklaşımının mirasını sürdürenlerin, "beyin"leri nasıl sindirdiğini örneklerle tartışıyor. Bütün bu hoyratlıklara karşın izlenecek yolun, "işleyen demir işler"den ilkesinden geçtiğini; ancak bu sayede toplumun ileri doğru atılım yapabileceğini söylüyor. "Beyin gücünü en çok geliştirecek araç "EYLEM"dir. Düşündüklerinizi, tasarılarınızı "eylem"e döktüğünüzde, ufkunuz açılır ve taş üstüne taş koymaya başlarsınız" diyor.

Dr.Alper Akçam, beyin sözcüğünü, "hem kendi yaşamı, hem çevresi için bir imgelem, bilgi ve bilinç kaynağı olmayı başarmış, kavrayış ve yaratıcı yetisi yüksek bilinçli davranış sahibi kişi" olarak tanımlandırarak söze başlıyor. Bu ülkenin ne kadar çok değere, hem de en üretken çağında mezar olduğunu saptıyor. Beyin gücü yüksek insanlar için bir ölümsüzlük arayışında olmadığını, zamanı gelmeden yaşamdan koparılmışlığı anlatmak istediğini açıklıyor. Akçam, en verimli çağlarında önce düşman ilan edilen, sonra aramızdan koparılan köy enstitülere de değiniyor. Bunun gibi daha çok örnek olduğunu ve buna yol açanların kimler olduğunu da bildiğini söylüyor.

Bülent Tanık, toplumların dirençli, yürekli, bilge önderlere gereksinimi olduğunu vurguluyor. Türkiye'de sayıları hiç de az olmayan, düşünceleri hapse atılmayan, amaçları, özelemleri, mücadeleleri öldürülemeyen dostlarımızın olduğunu söylüyor. Bunlardan biri olarak da Prof.Dr.Nusret H.Fişek'i anıyor. Nusret H.Fişek'in beyin gücüyle ve savunduğu düşünceleriyle olduğu kadar, hayata geçirdiği projeleriyle de, mezarlıklara kapatılamayacak bir öncü olduğunu vurguluyor.

Ayrıca Bülent Tanık, bir sürpriz yaparak, bundan tam 40 yıl önce yaptığı bir karakalem portre çalışmasını bizimle paylaşıyor. İnsan Hakları Derneği'nin 1982 yılındaki kurucuları toplantısı sırasında çizdiği, Prof.Dr.Nusret H.Fişek'in portresi kitabın arka kapağında yer alıyor.

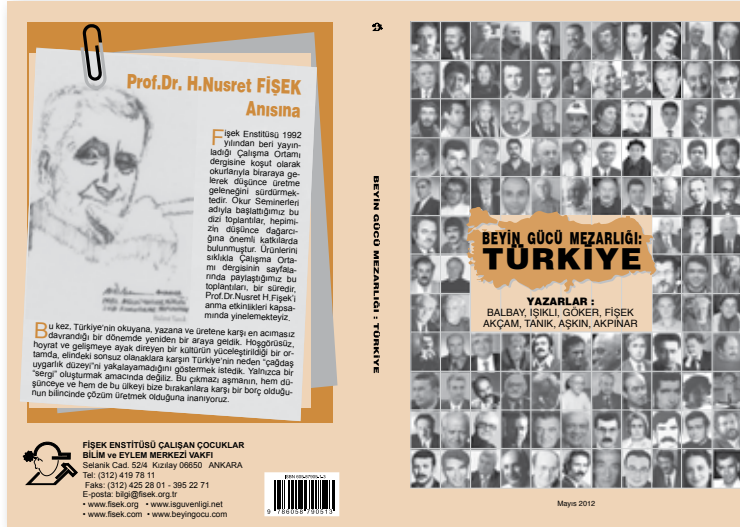
Umur Aşkın, yazısına başlık olarak "Her canlı ölümü tadacaktır; Biz çocuklarımızı zaten yaşarken öldürdük" yazarak, tüm söyleyeceklerini özetlemiş oluyor. "Çoğunluğu, en azından ülkemizdeki çoğunluğu, birer canlı ölü yapan ne(ler)dir?" sorusu üzerine kafa yoruyor. Yanıtı/yanıtları, yaşanmışlıkların temelinde, ülkemizdeki eğitim gerçeği üzerinden ele alıyor.

Taner Akpınar da, ülkemizdeki eğitim sistemi ile beyin gücü konusunu birlikte irdeleyiyor. "Eğitim temel toplumsal işlevi", "Türk eğitim sistemindeki

dönüşümün niteliği", "Dönüşümün 1980 dönemeci", "1980 sürecinin sürekliliği" ve "Ne yapmalı? Nasıl yapmalı?" başlıkları altında, ileri-geri çatışmasını sergiliyor. Çok önemli bir saptamayla bize hedef gösteriyor: "İlerici aydınlanmacı güçler her zaman oldu. Bunların egemen olduğu günler de oldu. Gerici güçler kah sindi, kah kabardı; her zaman vardı. Çoklukla iktidardaydı; ya da iktidarı yakından etkiledi. Gerici güçler hep örgütlüydü; halkla teması çok yakın ve periyodikti. İlerici güçler, zaman zaman iyi örgütlenme örnekleri gösterdiler; ama çoklukla örgütsüzdüler ve kendi içlerinde çatışma halindeydiler. Gerici, çağımızda küreselleşme dediğimiz yakın bir müttefik buldular. Ama ilerci aydınlanmacı güçlerin de evrensel ittifaklar yapmasından korkarak onları ulusal sınırlara hapsedmeye çalıştılar." Çözüm bu oyunu bozmaktan ve örgütlenmekten geçiyor.

Kitap bir çağrıyla başlamıştı: "Bu kez, Türkiye'nin okuyana, yazana ve üreten karşı en acımasız davrandığı bir dönemde yeniden bir araya geldik. Hoşgörümsüz, hoyrat ve gelişmeye ayak direyen bir kültürün yüceltildiği bir ortamda, elindeki sonsuz olanaklara karşın Türkiye'nin neden "çağdaş uygarlık düzeyi"ni yakalayamadığını göstermek istedik. Yalnızca bir "sergi" oluşturmak amacıyla değiliz. Bu çıkmazı aşmanın yolunun, hem düşünceye ve hem de bu ülkeyi bize bırakılara karşı bir borç olduğunun bilincinde çözüm üretmek olduğuna inanıyoruz."

Biz de bir çağrıyla bitirmek istiyoruz: Sizlerden bu kitabı okumanızı, tartışmanızı ve diğer toplum dostlarına ulaştırmanızı bekliyoruz.

İKİ DAKİKA DÜŞÜN

Tehlikeyi Tanıyalım

Çelik Konstrüksiyonun Forklift Ve Vinç Yardımı Ile Montajı

Mustafa TAŞYÜREK*

(mustafatasyurek@fisek.org.tr)

Durum: Forklift çatalına takılan tahta palet üzerinde iki işçi , 4-5 m yüksekte çelik konstrüksiyonun (elektrik kaynağı ile) montajını yapmaktadır..

İşçilerin bu çalışma sırasında karşılaşılabileceği tehlikeleri tanımlayabilir misiniz ?

Neler Olabilir ?

1. İşçiler forklift çatalı ile yükseltilmiş çalışma platformundan düşebilir.
2. Forklift çatalının hidroliğinin boşalması durumunda işçiler aşağıya düşebilir.
3. Forklift devrilebilir, çatal üzerindeki işçiler düşebilir..
4. Elektrik kaynağı yapan işçilerin göz, yüz, el-kol ve vücut yaralanmaları ve yanıkları oluşabilir..
5. Çelik konstrüksiyonu havada tutan vincin bir ters hareketi forklifti devirebilir ya da işçileri düşürebilir.

> Yanıtı 20 sayfada

* Kim. Müh., İş Sağlığı+İşletme Yönetimi Bilim Uzmanı
Çalışma Bakanlığı Eski İş Güvenliği Müfettişi (1978-1985)
İş Güvenliği Uzmanı (A Sınıfı Sertifikalı)
Fişek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim ve Eylem Merkezi Vakfı Denetim Kurulu Üyesi

ÇALIŞMA ORTAMI DERGİSİ BİLİMSEL DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Şeyda AKSEL
Prof. Dr. Yasemin GÜNAY BALCI
Jeom. Erdoğan BOZBAY
Prof. Dr. Ayşen BULUT
Ecz. Dr. Ayçe ÇELİKER
Prof. Dr. Murat DEMİRCİOĞLU
Prof. Dr. Necati DEDEOĞLU
Dr. Seyhan ERDOĞDU
Mak. Y. Müh. Aykut GÖKER
Prof. Dr. Bahar GÖKLER
Dr. Uğur GÖNÜL
Prof. Dr. Güler Okman FİŞEK
Prof. Dr. A. Gürhan FİŞEK
Prof. Dr. Hamit FİŞEK
Prof. Dr. Kurthan FİŞEK
Oya FİŞEK
Prof. Dr. Alpaslan IŞIKLI
Prof. Dr. Ali Esat KARAKAYA
Prof. Dr. Müge ERSOY KART
Prof. Dr. Muammer KAYAHAN
Prof. Dr. Ahmet MAKAL
Prof. Dr. Ferhunde ÖZBAY
Prof. Dr. Nevzat ÖZGÜVEN
Prof. Dr. Şerife Türcan ÖZŞUCA
Mümtaz PEKER
Prof. Dr. Sarper SÜZEK
Kim. Müh. Mustafa TAŞYÜREK
Dr. Engin TONGUÇ
Prof. Dr. İsmail TOPUZOĞLU
Mim. Y. Müh. Cihat UYSAL
Prof. Dr. İsmail ÜSTEL
Dr. Ecz. Leyla ÜSTEL

ÇALIŞMA ORTAMI DERGİSİ BİLİMSEL DANIŞMA KURULU'NUN YİTİRDİĞİMİZ AMA HEP ARAMIZDA OLAN ÜYELERİ

Doç.Dr. Ömer Tunç SAVAŞCI
Prof.Dr. Cahit TALAS

İÇİNDEKİLER

- **ÇOCUK HABER**
Göz Göre Göre Kullanılan Çocuk Emeği 2
Feyza Cengiz MARAŞLIOĞLU
- **BASINDAN**
Karıncalar Meseide 5
Ozan YAYMAN
- **ÇOCUK EMEĞİ**
Fındık Tarımında Çocuk Emeği Konusunda
İyi Uygulama Örneği
(Özer Akbaşlı ile Söyleşi) 6
- **SOSYAL POLİTİKA**
Türkiye'nin İş Sağlığı Güvenliği'nde Çağdaşlık Karnesi 2012 8
A. Gürhan FİŞEK
- **YAŞAM**
Tuna Mergin'le Söyleşiler - 3
Adın Tuna Olsun 12
Erdoğan BOZBAY
- **İŞ SAĞLIĞI GÜVENLİĞİ**
Yaşam Hattı'na Nasıl Bağlanmalı? 13
Mustafa TAŞYÜREK
- **TOPLUM**
Genç Kuşakların Eğitimi Sorunu 18
Taner AKPINAR
- **TOPLUM**
El Salla 21
Servet ŞENGÜL
- **VAKIF HABER**
Yeni Yayınımız: Beyin Gücü Mezarlığı Türkiye 22
- **BULMACA**
İki Dakika Düşün: Tehlikeyi Tanıyalım :
Çelik Konstrüksiyonun Forklift Ve Vinç Yardımı Ile Montajı 23
Mustafa TAŞYÜREK

Kütüphane

Pusret H. Fişek Bilim ve Sanat Ortamı

<http://kutuphane.fisek.org.tr>

- **Sahibi:** Fişek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim ve Eylem Merkezi
Vakfı Adına
A. Gürhan FİŞEK (e-posta: agf@fisek.org.tr)
- **Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:**
A. Gürhan FİŞEK (e-posta: agf@fisek.org.tr)
- **Yönetim Yeri:** Selanik Cad. Ali Taha Apt. 52/4
Kızılay 06650 ANKARA (e-posta: bilgi@fisek.org.tr)
Tel: 0312 419 78 11 • **Faks:** 0312 425 28 01 - 395 22 71
• Web sayfası: www.fisek.org.tr
- Çalışma Ortamı Dergisi'nde yayınlanan yazılar,
resimler kaynak gösterilerek kullanılabilir.
- Bu dergide yayınlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir.
Bu bir HAKEMLİ dergidir.

- Çocuk Dostu'muz olanlara dergi ve kitaplarımız
düzenli olarak gönderilmektedir.
Sizler de **Çocuk Dostu'muz** olarak görmek isteriz.
- Çalışma Ortamı Dergisi iki ayda bir yayınlanır.
(Yerel Süreli Yayın)
• ISSN 1302-3519
• **Sayı:** 124 • Eylül - Ekim 2012
• **Ücretsizdir**
- **Yapım ve Basım:** Büyük Anadolu Medya Grup
İstanbul Cad. Elif Sk. Sütçü Kemal İşhanı No:7/188
İskitler 06060 ANKARA
Tel: 0312 384 30 70 (Pbx) • **Fax:** 0312 384 30 57
Baskı Tarihi : 12 Eylül 2012